

Tisdagen den 10 april

Kl. 13.00–15.56
18.00–18.28

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 8, 9, 13–16 och 20 mars justerades.

§ 2 Anmälan om ersättare

Förste vice talmannen anmälde att *Marie-Louise Rönnmark* (S) inträtt som ersättare för *Katarina Köhler* (S) under tiden för hennes ledighet den 31 mars–24 september.

§ 3 Anmälan om ändrad partibeteckning

Från *Jeff Ahl* och *Olle Felten* hade följande skrivelse kommit in:

Avsägande av partibeteckning

Jag *Olle Felten* och jag *Jeff Ahl* önskar härmed att avsäga oss partibeteckningen för Sverigedemokraterna (SD) och bli partilösa (-).

Stockholm den 4 april 2018

Jeff Ahl

Olle Felten

Skrivelsen lades till handlingarna.

§ 4 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Jeff Ahl* (-) avsagt sig uppdraget som suppleant i utrikesutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 5 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält Annelie Karlsson som ledamot i riksdagsstyrelsen, Eva-Lena Gustavsson som suppleant i konstitutionsutskottet, Marie-Louise Rönmark som suppleant i utrikesutskottet och i trafikutskottet under Katarina Köhlers ledighet och Mikael Peterson som suppleant i näringsutskottet under Anna Walléns ledighet samt att Sverigedemokraternas riksdagsgrupp anmält Julia Kronlid som suppleant i utrikesutskottet.

Förste vice talmannen förklarade valda till

ledamot i riksdagsstyrelsen
Annelie Karlsson (S)

suppleant i konstitutionsutskottet
Eva-Lena Gustavsson (S)

suppleant i utrikesutskottet
Julia Kronlid (SD)

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden den 10 april–24 september* till

suppleant i utrikesutskottet
Marie-Louise Rönmark (S)

suppleant i trafikutskottet
Marie-Louise Rönmark (S)

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden den 10–29 april* till

suppleant i näringsutskottet
Mikael Peterson (S)

§ 6 Anmälan om ersättare för gruppledare för partigrupp

Förste vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas partigrupp anmält *Annelie Karlsson* som ersättare för gruppledare för partigrupp från och med den 27 mars.

§ 7 Anmälan om ordförande i utskott

Förste vice talmannen anmälde att *Matilda Ernkrans* (S) valts till ordförande i utbildningsutskottet från och med den 27 mars.

Följande berättelse hade kommit in från Valprövningsnämnden:

Berättelse om granskning av bevis för ny ledamot i Europaparlamentet

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Aleksander Gabelic utsetts till ny ledamot i Europaparlamentet fr.o.m. den 4 april 2018 sedan ledamoten Jens Nilsson avlidit.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat beviset och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 9 april 2018

Svante O. Johansson

ersättare för ordföranden

/Mattias Andersson

sekreterare

§ 9 Meddelande om statsministerns frågestund

Förste vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 12 april kl. 14.00* skulle frågor besvaras av statsminister Stefan Löfven (S).

§ 10 Meddelande om debatt med anledning av vårpropositionens avlämnande

Förste vice talmannen meddelade att debatten med anledning av vårpropositionens avlämnande skulle äga rum *måndagen den 16 april kl. 13.00*.

§ 11 Meddelande om aktuell debatt med anledning av bemanningssituationen inom polisen

Förste vice talmannen meddelade att på begäran av Moderaternas riksdagsgrupp skulle en aktuell debatt med anledning av bemanningssituationen inom polisen anordnas *tisdagen den 17 april kl. 13.00*.

Från regeringen skulle justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

Begäran om aktuell debatt med anledning av den ökande polisbristen

Nyligen publicerades Polismyndighetens årsredovisning för 2017. Det är tydligt att utmaningarna för svensk polis är stora. Samtidigt som gängvåldet når rekordnivåer turnerar utländska stödligor genom landet. Utredningsresultaten försämrats och polisen upplevs som frånvarande i många delar av landet. Förtroendet för polisen är lägre än på mycket länge.

Det råder samsyn om att antalet poliser behöver bli fler. Samtidigt ser vi hur utvecklingen är den rakt motsatta. Poliserna blir färre. Enligt årsredovisningen minskade antalet poliser med 284 anställda förra året. Det totala antalet poliser var 19 741. Poliserna blir färre samtidigt som befolkningen ökar. Polistätheten är den lägsta på tio år. Det finns enligt polisens årsredovisning en risk för en otillräcklig lokal närvaro och tillgänglighet till polis i lokalsamhället som påverkar bland annat tryggheten. Uppgifter har dessutom nyligen visat att polistätheten i utryckningsverksamheten har minskat till endast 2 poliser per 100 000 invånare.

Polisbristen har flera orsaker. Fler än tidigare lämnar polisyrket. Totalt slutade 905 poliser 2017. Det är betydligt fler än tidigare. Endast 45 procent av dessa lämnade på grund av pension. Antalet platser på polisutbildningen har ökat, men det har visat sig svårt att fylla utbildningsplatserna. Vid vårens kursstart har det rapporterats att hela 500 platser står tomma. Det är uppenbart att fler åtgärder behövs för fler poliser och för att göra det mer attraktivt att arbeta som polis i Sverige. Läget är akut och kräver lösningar både nu och på sikt.

Upprätthållandet av lag och ordning är en av statens mest grundläggande uppgifter. Därför kan vi inte acceptera en utveckling med färre poliser, ökade avgångar och tomma platser på polisutbildningen. Det här är ett gemensamt problem som måste lösas. Mot bakgrund av de alarmerande siffrorna i polisens årsredovisning och uppgifterna om den faktiska polistätheten i utryckningsverksamheten föreslår vi att en aktuell debatt hålls om den ökande polisbristen.

Stockholm den 15 mars 2018

Tobias Billström

Gruppledare (M)

§ 12 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2017/18:444

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:444 Skatteflykt och EU:s så kallade svarta lista av Momodou Jallow (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 13 april 2018.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 27 mars 2018

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:448 Miljömärkningen Svanen

av Jesper Skalberg Karlsson (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 17 april 2018.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 27 mars 2018

Finansdepartementet

Per Bolund (MP)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2017/18:450

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:450 Regelförbättringar

av Lars Beckman (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 4 maj 2018.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 28 mars 2018

Näringsdepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2017/18:456

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:456 Konkurrensvillkoren på den svenska tv-marknaden

av Sotiris Delis (M)

Interpellationen har överlämnats till kultur- och demokratiministern och kommer att besvaras fredagen den 20 april 2018.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 4 april 2018

Kulturdepartementet

Alice Bah Kuhnke (MP)

Enligt uppdrag

Helena Swenzén

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2017/18:473

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:473 Yttrandefriheten på universitet och högskolor

av Jeff Ahl (-)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 24 april 2018.

Prot. 2017/18:94
10 april

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang och resor.
Stockholm den 9 april 2018
Utbildningsdepartementet
Helene Hellmark Knutsson

Interpellation 2017/18:477

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:477 Ersättningsnämnden
av Margareta Larsson (-)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 27 april 2018.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 9 april 2018

Socialdepartementet

Annika Strandhäll

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

§ 13 Anmälan om faktapromemoria

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2017/18:FPM60 Europeiska kommissionens andra översyn av Reach-förordningen, till miljö- och jordbruksutskottet

§ 14 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2017/18:4013–4017 till socialutskottet

§ 15 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Civilutskottets betänkanden

2017/18:CU16 Planering och byggande m.m.

2017/18:CU6 Ny lag om bostadsanpassningsbidrag

2017/18:CU18 Fastighetsrätt

Konstitutionsutskottets betänkanden

2017/18:KU15 Översyn av Riksrevisionen – grundlagsfrågor

2017/18:KU33 Kommunala och regionala frågor

Kulturutskottets betänkande

2017/18:KrU6 Kultur och fritid för barn och unga

§ 16 Svar på interpellation 2017/18:437 om mobbning och psykisk ohälsa i arbetslivet

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Fru talman! Jessica Roswall har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att minska mobbning i arbetslivet.

Alla som jobbar i Sverige ska ha ett tryggt jobb där man inte blir utsatt för kränkande särbehandling såsom mobbning. Kränkande särbehandling är ett allvarligt arbetsmiljöproblem som medför mycket stort lidande för dem som drabbas.

Sedan regeringen tillträdde har det varit en viktig prioritering att höja ambitionsnivån för arbetsmiljöpolitiken. Under mandatperioden har regeringen förstärkt resurserna inom arbetsmiljöpolitiken med 100 miljoner kronor årligen, och under 2017 har ytterligare 25 miljoner kronor tillförts för att fortsatt stärka Arbetsmiljöverkets tillsynsverksamhet. Budgetsatsningarna är en nödvändig förutsättning för återhämtning efter den förra regeringens omfattande neddragningar inom arbetsmiljöområdet.

Regeringen har också beslutat om en nationell arbetsmiljöstrategi med konkreta åtgärder inom tre prioriterade områden: nollvision mot dödsolyckor, ett hållbart arbetsliv samt psykosocial arbetsmiljö. Arbetsmiljöstrategin har arbetats fram i nära samråd med arbetsmarknadens parter, som har en mycket viktig roll att spela i ett framgångsrikt arbete för god arbetsmiljö. Tillsammans med arbetsmarknadens parter genomförs en halvtidsavstämning av arbetsmiljöstrategin under våren 2018, och en utvärdering av strategin kommer att påbörjas 2019. Vårens arbete blir ett viktigt tillfälle att diskutera redan genomförda åtgärder och blicka framåt i arbetsmiljöarbetet.

Arbetsmiljöstrategin har tagits fram med den tydliga utgångspunkten att insatserna på arbetsmiljöområdet ska bygga på relevant forskning. Regeringen har under mandatperioden satsat stort på arbetslivsforskning och föreslår dessutom i budgetpropositionen för 2018 medel för att inrätta en ny myndighet för arbetsmiljökunskap. Uppdraget för den nya myndigheten blir bland annat att sammanställa och sprida kunskap om arbetsmiljö samt att utvärdera och analysera arbetsmiljöpolitiken. Att en ny myndighet inrättas har starkt stöd från arbetsmarknadens parter.

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om organisatorisk och social arbetsmiljö, som började gälla i mars 2016, innebär ett stort steg framåt och nya möjligheter i arbetsmiljöarbetet. Arbetsbelastning, arbetstidens förläggning och kränkande särbehandling är tre områden som står i fokus för de nya föreskrifterna. Föreskrifterna konkretiserar arbetsmiljölagen och anger bland annat att arbetsgivaren ska klargöra att kränkande särbehandling inte accepteras på arbetsplatsen. Arbetsgivaren ska också vidta åtgärder för att motverka förhållanden i arbetsmiljön som kan ge upphov till kränkande särbehandling. En viktig del i att minska mobbning och trakasserier i arbetslivet är givetvis också relevant utbildning av arbetsgivare,

arbetsledare och skyddsombud, så att de står väl rustade för att förebygga arbetsmiljörisker av psykosocial natur.

Under 2017–2019 genomför Arbetsmiljöverket särskilda tillsynsinsatser med stöd av föreskrifterna om organisatorisk och social arbetsmiljö. Arbetsmiljöverket har också fått i uppdrag att vidareutveckla och sprida filmen om föreskrifterna till berörda aktörer. Jag bedömer att föreskrifterna, tillsammans med parternas arbete, ger goda förutsättningar att komma till rätta med de arbetsmiljöbrister och den arbetsrelaterade ohälsa som kränkande särbehandling ger upphov till.

Jag kommer att följa frågan och utesluter inte att ytterligare åtgärder behövs i framtiden.

Anf. 2 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret. Min fråga var ganska vid, men själva brödtexten var kanske lite smalare och bygger på en rapport som handlar om mobbning hos chefsgrupper och vad det får för konsekvenser. Svaret var bredare, vilket jag tycker var bra.

Tyvärr har vi haft denna fråga uppe flera gånger och sett hur den psykiska ohälsan breder ut sig. Det handlar inte bara om mobbning utan även om ökad arbetsbelastning och oklara arbetsuppgifter. Detta kan i sin tur leda till olika saker, till exempel konflikter på en arbetsplats.

Vi vet att personer som utsätts för kränkande särbehandling i högre grad än andra drabbas av depression och utmattningssyndrom. Det visar denna forskning, och det har även annan forskning såklart visat. Detta visar också på allvaret i dessa problem och att vi måste ta tag i dem, framför allt för individens skull men också för samhällets skull eftersom vi vet att de kostar stora pengar.

Jag ska kortfattat ta upp den undersökning som jag hänvisade till i min interpellation. Det som stack ut i denna undersökning var att just chefsgrupperna inom staten hade en högre grad av mobbning än chefsgrupper inom kommuner, landsting och det privata näringslivet. Det skulle vara intressant att höra om arbetsmarknadsministern har någon kommentar till att det stack ut där.

Men jag instämmer helt med ministern om att alla som jobbar i Sverige ska ha ett tryggt jobb att gå till och att mobbning och kränkande särbehandling på jobbet är ett allvarligt arbetsmiljöproblem som vi, som sagt, vet får stora konsekvenser.

Jag tycker att svaret är positivare än tidigare svar. Ylva Johansson var själv med här för ett antal år sedan, både 2013 och 2014, om att driva igenom ett tillkännagivande till den dåvarande alliansregeringen om åtgärder för att minska mobbning och kränkande särbehandling i arbetslivet.

Det är bra att detta har kommit nu. Svaret hade kanske kommit tidigare – vad vet jag? Faktum är att det år 2015 kom in 1 160 anmälningar till Arbetsmiljöverket om arbetsrelaterad ohälsa till följd av mobbning och kränkningar. Det är en siffra som tyvärr inte sjunker. Vi vet också att kvinnor är mer utsatta än män och att det i högre grad är bland kvinnor ökningen sker. För att sätta någon sorts siffra på detta kan jag säga att det mellan 2011 och 2015 kom in 4 633 anmälningar från kvinnor och bara, om man får säga så, 921 från män.

Varje år sjukskrivs tiotusentals människor för psykisk ohälsa på grund av mobbning och trakasserier på jobbet. Detta är allvarligt, och vi måste vidta fler åtgärder. Förra hösten drog metoo-rörelsen igång, vilken visade på detta stora samhällsproblem och att det finns överallt. Den visade även att det inte är en kvinnofråga utan allas vårt gemensamma ansvar. Jag tror på att fortsätta att lyfta fram frågorna. Jag tror att en sådan här debatt kan vara viktig för att lyfta fram frågorna, och vi behöver fortsätta att förbättra arbetsmiljön.

Den rapport som ligger bakom interpellationen handlade som sagt om chefer. Det är ingenting nytt, utan det är något som Statskontoret rapporterade om 2016. Jag tänkte läsa innantill i den. Jag vet att ministern inte har haft möjlighet att läsa detta innan – eller det kanske hon i och för sig har – men det står i alla fall så här: ”Statskontorets bedömning är att myndigheterna bör utveckla sina strategier för att upptäcka ohälsa i ett tidigt skede.” Enligt deras undersökning saknade hälften av myndigheterna rutiner för att upptäcka detta i ett tidigt skede.

Min fråga till ministern är om hon avser att fortsätta det här arbetet och vad det är för åtgärder som kan tänkas.

Anf. 3 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Jag vill tacka Jessika Roswall för en mycket viktig interpellation.

Om vi tittar på sjukskrivningarna ser vi att det är den psykiska ohälsan som sticker ut, och naturligtvis jämställdhetsproblemen – det är fler kvinnor som blir sjukskrivna. En del av den psykiska ohälsan handlar om kränkande särbehandling som kan leda till mobbning. Arbetsmiljöverket definierar det så: Det börjar med kränkande särbehandling, och när detta blir systematiskt under lång tid kallas det mobbning. Då har det gått långt – alldeles för långt.

När det gäller skolan har vi diskuterat mobbning under lång tid, men mobbning finns ju även i arbetslivet. Vi vill gärna tro att vi lär oss när vi blir vuxna, men många gånger är det tyvärr inte så. Vuxenmobbning förekommer i alldeles för stor utsträckning. Det är aldrig acceptabelt. Det måste man slå fast: Det finns inga undantagssituationer, utan det går inte att acceptera. Samtidigt tror jag att det är viktigt att titta på faktorer som kan öka risken för att det uppstår.

Precis som arbetsmarknadsministern nämner har Arbetsmiljöverket nu fokus på riskområdena när det gäller kränkande särbehandling. Inte minst gäller det arbetsbelastningen, för man kan se att en hög arbetsbelastning ökar risken för kränkande särbehandling och mobbning. Även rationaliseringar är en stor risk, för då blir personalen pressad. Man är rädd för att förlora jobbet, och risken är att arbetskamrater förlorar jobbet. Då ökar också arbetsbelastningen, och det kan även leda till en konkurrenssituation när man inte vet vem som ska förlora jobbet och alla kämpar för att behålla sitt jobb. Det blir en arbetsplats präglad av misstänksamhet, oro och stress i stället för samarbete.

Jessika Roswall tar också upp situationen när det gäller chefer. Ett vanligt scenario är nämligen att det tyvärr är chefen som står för kränkande särbehandling och mobbning. Vi har såklart jättemånga bra chefer också – det är inte själva positionen som chef som skapar en risk för mobbning – men det är tyvärr en vanlig situation. Det är också det Arbetsmiljöverket

lyfter fram, att det ofta rör sig om en skillnad i maktförhållanden där någon som har mer makt missbrukar den makten gentemot en underställd. Det är också så man brukar definiera mobbning på arbetsplatsen.

Precis som Jessika Roswall nämner kan det dock även vara chefen som är den som blir utsatt, och det är väldigt viktigt att den personen får stöd och hjälp. Man ska ju vända sig till arbetsgivaren, och förhoppningsvis finns det någon högre upp i kedjan som man kan vända sig till. Annars kan man anmäla till Arbetsmiljöverket.

Precis som ministern nämner är det viktigt med forskning för att hitta vägar för att upptäcka vuxenmobbning och riskfaktorer men också för att förebygga och bekämpa mobbningen. Det allra viktigaste tror jag är det förebyggande arbetet. När det väl är fråga om vuxenmobbning på arbetsplatsen är nämligen konsekvenserna så långtgående att det kan vara väldigt lång väg tillbaka från en sjukskrivning. I värsta fall kanske man aldrig kommer tillbaka. Det handlar om ett förebyggande arbete för att förhindra att det uppstår och för att så snabbt som möjligt ta tag i och göra något åt situationen när det ändå händer.

Jag tycker att Ylva Johansson redan från start har lyft fram den sociala arbetsmiljön, som tyvärr har varit lite osynliggjord. Vi måste fortsätta med det arbetet för att stoppa detta.

Anf. 4 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är en jätteviktig fråga vi debatterar. Mobbning har förödande konsekvenser för individen. Det är många människor som kan vittna om det, och det finns tyvärr även exempel med för individen väldigt långtgående, dramatiska och tragiska konsekvenser av mobbning.

Jag skulle också säga att det är ett allvarligt arbetsmiljöproblem i en vidare bemärkelse. Arbetsmiljöverket gör sina undersökningar och frågar människor om de har varit utsatta för mobbning eller trakasserier på sina arbetsplatser. Man har gjort dessa mätningar sedan år 2000, och de går att jämföra. I den senaste mätningen, som gjordes 2016, ser vi jämfört med år 2000 en ökning av antalet personer som uppger att de är utsatta för mobbning eller trakasserier på sina arbetsplatser. För kvinnor är det en dramatisk ökning. Siffran för kvinnor var 0,4 procent år 2000, och år 2016 var siffran 1,1 procent. Det är mer än en fördubbling. Man kan naturligtvis inte veta säkert vad detta beror på – om det handlar om en ökad benägenhet att benämna problemet eller om det är en faktisk ökning – men min bedömning är att det är ett mycket allvarligt problem.

En viktig sak var när vi fick de nya föreskrifterna. De har nu funnits i ganska exakt två år och var på många sätt efterlängtade även om de under många års tid, innan de kom på plats, var omstridda. Det fanns ett stort sug efter utbildning. Min bedömning är att både arbetstagare och arbetsgivare på allvar har försökt sätta sig in i detta och vill ta sig an de svåra frågor det handlar om när det gäller att förhindra och motverka mobbning och trakasserier på arbetsplatserna.

Jag bedömer att de nya föreskrifterna är ett jätteviktigt verktyg – faktiskt det viktigaste verktyget vi någonsin haft – när det gäller att komma åt mobbning på arbetsplatserna som ett arbetsmiljöproblem. Men jag är inte alls säker på att det är tillräckligt, och det är därför viktigt att vi följer

frågan. Föreskrifterna har funnits i två år, och nu kommer Arbetsmiljöverket att göra en särskild granskning av hur detta fungerar. Vi har också lyft upp frågorna i arbetsmiljöstrategin, som finns med nu. Det är en möjlighet när det gäller utvärderingen och halvtidsavstämningen som vi ska ha under våren.

Jessika Roswall frågade om statliga myndigheters ansvar att ha rutiner och metoder för att upptäcka, förhindra och på alla sätt förebygga trakasserier, mobbning och annan kränkande behandling. Man ska självklart ha det. Vi måste på alla sätt förstärka det systematiska arbetsmiljöarbetet, och det finns inget skäl till att inte statens företrädare eller statens myndigheter ska gå före.

Anf. 5 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Jag tackar både ministern och Hillevi Larsson.

Den rapport från Statskontoret som jag har lusläst inför debatten tycker jag innehöll en hel del konkreta åtgärder, som säkert till viss del redan har vidtagits. De handlar om just det Hillevi Larsson var inne på, nämligen hur man tidigt upptäcker att detta pågår på en arbetsplats. Min poäng var att visa att det finns exempel på goda föredömen och att det finns forskning. Mycket mer kan naturligtvis göras, men jag tror att det i och med den metoo-rörelse som ändå fortfarande pågår är läge att ta tillfället i akt.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag återigen lyfta fram riskerna med mobbning och kränkande särbehandling. Det är minst lika viktigt att lyfta fram fysiska arbetsmiljörisiker, och ministern tog i sitt svar upp nollvisionen vad gäller dödsolyckor. Allt arbete för god arbetsmiljö är såklart viktigt. Men precis som flera av oss har varit inne på är den psykiska ohälsan ett växande problem, och den orsakar en allt större del av sjukfrånvaron.

De siffror som ministern nämnde apropå de dramatiska ökningarna är något väldigt allvarligt. En dålig psykosocial arbetsmiljö kan få förödande konsekvenser. Detta är inte så lätt att komma åt. Det är nämligen inte bara på arbetsplatsen som detta uppstår, utan det kan vara i hela samhället.

Arbetsmiljöverkets arbete är en del. Strategin är en annan del. Arbetsgivarna har såklart ett stort ansvar, men det har också alla vi medarbetare på arbetsplatserna. Alla i hela samhället har ett ansvar; det är inte enbart en aktör som har detta ansvar.

Jag tycker som sagt att det är viktigt att vi tar denna debatt. Jag vill tacka så mycket för debatten. Vi återkommer!

Anf. 6 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Jag tror att det finns en del dold mobbning i sjukskrivningssiffrorna; man har helt enkelt inte orkat anmäla det utan sjukskriver sig. Då är man sjuk på riktigt, så det finns skäl att sjukskriva, men berörda människor kanske inte alltid vet varför personen har blivit sjuk.

Jag tror i och för sig att detta ämne har blivit mindre tabubelagt, på samma sätt som metoo-rörelsen har lyft av locket när det gäller sexuella trakasserier. Detta är någonting positivt. Även om det på siffrorna kan se negativt ut när fler anmäler är det ändå ett första steg att man synliggör problemet för att kunna göra någonting åt det.

Att man själv har blivit utsatt är ingenting att skämmas över. I brottsstatistiken överlag ser vi dock att det är vanligt att offret lägger skulden på

Prot. 2017/18:94
10 april

Svar på
interpellationer

sig själv: ”Kanske var det ändå jag som gjorde något fel som gjorde att de behandlade mig på detta sätt.”

Därför är det viktigt att man vågar anmäla och att man får information om vilka rättigheter man har. Detta görs också nu – skyddsombud och fackliga ombud utbildas för att se till att man vet vilka rättigheter som gäller på arbetsplatsen och stöder arbetstagare och alla som jobbar på arbetsplatsen.

Detta är en del av arbetet när det gäller nollvisionen i fråga om dödsfall i arbetslivet. Tyvärr finns det en del fall där den nedåtgående spiralen har börjat med kränkande särbehandling, mobbning och sjukskrivning och i yttersta fall slutat med självmord. Detta är alltså även en fråga om liv eller död. Vi vill få bort självmorden ur samhället – vi har en nollvision även för självmord. Dessa saker går hand i hand.

Jag tror också att det är viktigt att Arbetsmiljöverket har tillräckliga resurser – annars kanske man bara prioriterar fallolyckor och sådant som är tydligt. Därför är det jättebra att Arbetsmiljöverket får mer resurser.

Anf. 7 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Fru talman! Jessika Roswall lyfte upp metoo-rörelsen – eller metoo-vrålet, får man väl säga – som har riktat en fantastisk uppmärksamhet mot oerhört allvarliga problem.

Det vi ser i spåren av metoo-upproret är dels exempel på övergrepp och rent kriminella handlingar som begåtts mot framför allt kvinnliga individer, dels exempel på fullständigt oacceptabel arbetsmiljö med kränkningar såväl mot individer som mot kvinnor som grupp och som kollektiv. Detta är ett viktigt skäl till att förnya arbetsmiljöarbetet när det gäller arbetet mot kränkande särbehandling och mot mobbning.

Fru talman! Jag har redan sagt att jag följer frågan noga. Jag utesluter inte att vi behöver vidta ytterligare åtgärder. Det är väldigt bra att denna fråga lyfts upp i interpellationsdebatter och på många andra sätt. Det finns inget att vinna på att vara tyst om mobbning och kränkande särbehandling – tvärtom minskar dessa problem av att de lyfts upp i ljuset och därmed kan hanteras. Ett stort ansvar vilar framför allt på arbetsgivare men också på många individer och naturligtvis på regering och myndigheter.

Tack för debatten!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2017/18:439 om 90-dagarsgarantin

Anf. 8 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Fru talman! Christian Holm Barenfeld har frågat mig om jag anser att 90-dagarsgarantin erbjuder rätt sorts hjälp till dem som behöver hjälpen bäst och hur jag ställer mig till kritiken från IFAU om att 90-dagarsgarantins innebörd anses vara otydlig.

Att ingen ung person skulle behöva vänta mer än 90 dagar i arbetslöshet för att få ett erbjudande om jobb, utbildning eller insats som leder till

jobb var ett vallöfte. I stället för att säga till unga arbetslösa att de måste vänta i tre månader innan de får stöd så vi precis tvärtom – man ska ha jobb eller en insats inom tre månader.

Sedan regeringen tillträdde har ungdomsarbetslösheten sjunkit till den lägsta nivån sedan 2003. Antalet ungdomar som är inskrivna som arbetslösa på Arbetsförmedlingen har minskat med 30 000 sedan hösten 2014. Även antalet långtidsarbetslösa ungdomar har minskat sedan 90-dagarsgarantin infördes. Detta har skett samtidigt som ett stort antal unga har tillkommit som nyanlända inom ramen för Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag.

90-dagarsgarantin sätter en bortre gräns för hur länge en ung person kan vara arbetslös innan hon eller han erbjuds ett arbete, en utbildning eller en insats som leder till arbete eller studier. Det är inte ett arbetsmarknadspolitiskt program. Insatserna kan vara vägledning, arbetspraktik, arbetsträning eller olika typer av specialinsatser, för att nämna några exempel.

Att bara träffa sin arbetsförmedlare vid ett tillfälle är inte en sådan insats. Som ett led i genomförandet av 90-dagarsgarantin har Arbetsförmedlingen beslutat att arbetslösa ungdomar som inte tagit del av någon insats senast efter 70 dagar ska få träffa en av Arbetsförmedlingens specialister. Det kan exempelvis vara en arbetsterapeut, en psykolog eller en socialkonsulent.

Jag litar på att Arbetsförmedlingen erbjuder rätt hjälp till de unga som de möter. 90-dagarsgarantin säkerställer att detta stöd också ges snabbt. Alla ungdomar ska få ett tidigt och individuellt anpassat stöd.

Det är samtidigt viktigt att unga inte låses in i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Unga som kan söka arbete eller matchas mot arbete ska göra det. För unga som inte avslutat sina studier bör studier vara huvudinriktningen. Det är tydligt i arbetslöshetsstatistiken att det framför allt är unga som saknar en gymnasieutbildning som har det fortsatt besvärligt på arbetsmarknaden. Därför är det viktigt att alla unga fullföljer sina gymnasiestudier. Regeringens mål är att alla ungdomar ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning.

Då Christian Holm Barenfeld, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav förste vice talmannen att Jessika Roswall i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 9 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Tack, arbetsmarknadsministern, för svaret! Vi kanske inte kommer att vara lika överens i denna fråga som i den förra.

Jag förstår att 90-dagarsgarantin i sig inte är en insats och att det finns olika andra delar i detta. Men arbetsmarknadsministern har vid ett flertal tillfällen slagit sig för bröstet och ofta hänvisat till 90-dagarsgarantin. Hon har gjort så ända sedan valet 2014. Då finns det anledning att ställa några frågor.

För ett tag sedan gjorde arbetsmarknadsministern tillsammans med statsministern ett utspel där båda var väldigt nöjda med att ha uppnått 90-dagarsgarantin. Det är lite märkligt, eftersom vi samtidigt inte riktigt kan få klarhet i vad som ingår där och vad som menas.

Jag hör vad ministern säger: att det inte enbart innebär att man ska träffa en arbetsförmedlare. Men det är ändå så, vilket också står i interpellationen, att det har varit lite otydligt vad som ingår. Bland annat hänvisas till Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. För ett tag sedan redogjordes i tidningen Arbetet för att Arbetsförmedlingen själv säger att det ska räcka med att man träffar något slags specialist.

Det andra som jag oroas över vad gäller ungdomsarbetslösheten – och som forskare – är att man är kritisk till de insatser som arbetsmarknadsministern hänvisar till och menar att flera av dessa insatser inte träffar rätt utan i stället träffar ungdomar som ändå hade fått arbete i en högkonjunktur. Det går i stället att se en oro över att detta riskerar att försena ungas inträde på arbetsmarknaden.

Det handlar bland annat om utbildningskontrakt, som har visat sig inte träffa riktigt rätt målgrupp. Av deltagarna är 40 procent heltidsstudenter som förmodligen ändå hade studerat.

Vi befinner oss fortfarande i en högkonjunktur. Den sjunkande arbetslösheten har inte med regeringens politik att göra utan har att göra med den globala högkonjunkturen. Alla länder i EU – samt USA och andra länder – har haft en fallande ungdomsarbetslöshet, så vi är inte unika.

Jag var i Älvkarleby i går och pratade om bland annat ungdomsarbetslöshet och integration. Älvkarleby är en liten kommun i norra Uppsala län. De har trots högkonjunkturen en hög ungdomsarbetslöshet, 20 procent. Jag är bekymrad över att regeringen inte ser detta utan gömmer sig bakom att 90-dagarsgarantin är uppfylld.

Jag ska ge ett exempel från Älvkarleby. De har 94 unga som i dag är arbetslösa. Av dem har 58 varit arbetslösa i mer än sex månader, 40 i mer än tolv månader och 17 i mer än 24 månader.

Jag har två frågor. Den ena är: Vad händer med de här ungdomarna när konjunkturen vänder? Den andra frågan anknyter lite till det som står i interpellationen. Om jag tolkar svaret rätt delar inte arbetsmarknadsministern den kritik som finns när det gäller om 90-dagarsgarantin är uppfylld eller inte. Då blir frågan om det är tydligt nog vad som ingår i 90-dagarsgarantin.

Anf. 10 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Den största skillnaden mellan nuvarande politik och den tidigare är en ambitionshöjning. Senast efter 90 dagar ska alla arbetslösa ungdomar få hjälp. Tidigare var det många som i stället fick vänta 90 dagar, och det är förödande att gå i passivitet.

Det går säkert även i dag att hitta något fall där man borde ha gjort en bättre insats för en ung person. Jag tycker ändå att det är en tydlig skillnad, både i ambitioner och i resultatet, för vi hade en rekordhög ungdomsarbetslöshet under den förra regeringen. Vi fick till och med bidrag från EU för att komma till rätta med detta samhällsproblem. Det är väldigt långt ifrån detta nu, så det har verkligen gått åt rätt håll.

Precis som arbetsmarknadsministern nämner är det inte bara ungdomsarbetslösheten som har minskat utan också långtidsarbetslösheten bland unga, som ju är det mest förödande då man riskerar att tappa mycket tid och kanske har svårt att komma tillbaka över huvud taget.

Vi kan se bra resultat, men det finns säkert möjligheter att utveckla insatserna för ungdomar. Jag tror att vi aldrig kommer att ha en situation där allt fungerar perfekt. Men man måste ändå se helheten, och helheten är att det går åt rätt håll. Även om man i en del fall borde ha gjort mer insatser för ungdomarna är det ändå bättre att de har fått den insats de har fått än ingen alls, vilket tyvärr var fallet för många tidigare.

Jag kommer ihåg när vi hade fas 3. Det var också en del ungdomar i fas 3, trots att det enligt regelverket inte skulle vara ungdomar i fas 3. Effekterna av fas 3 var att extremt få människor kom ut i jobb, att det var en stor kostnad och att många upplevde fas 3 som väldigt förnedrande.

Nu har vi lagt om politiken, så nu är det mer fokus på utbildning. Jag tror precis som Ylva Johansson att det är en nyckelfaktor, inte minst när konjunkturen vänder, för det kommer att fortsätta finnas ett stort sug efter utbildade människor. Gymnasiekompetens är ett minimikrav på arbetsmarknaden i dag. Det är lika bra att vara ärlig med att det krävs om man ska ha jobb, speciellt långvarigt och inte bara korta jobb.

Detta är också något som verkligen gynnar ungdomar. Jag har för mig att vi i den senaste omgången satsade på 93 000 nya utbildningsplatser utöver tidigare utbildningsplatser. Jag tror att det är helt rätt inriktning med tanke på att vi har ungefär 100 000 lediga platser i Sverige i dag som arbetsgivarna inte lyckas tillsätta, eftersom de inte hittar personal med rätt kompetens. Då är utbildning helt avgörande. Inte minst ungdomarna har ju goda möjligheter att få de här jobben om de bara satsar på utbildning. Men då gäller det att vi inte låser fast dem i passiva åtgärder utan tvärtom satsar resurserna där de ger bäst resultat.

Som arbetsmarknadsministern nämner är det många ungdomar som faktiskt har goda möjligheter att få jobb nu. Då är det ju bättre att de söker och får jobb än att de får åtgärder. Det bästa är alltid att man får jobb och i brist på det utbildning eller en aktiv åtgärd för att underlätta att komma i arbete.

Det är alltid viktigt att vara självkritisk. Man gör satsningar och utvärderar dem, och sedan kan man säkert hitta sådant som behöver förbättras. Men det har skett mycket stora förbättringar jämfört med tidigare politik, så vi är definitivt på rätt spår.

Anf. 11 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA

JOHANSSON (S):

Fru talman! Ja, det är viktigt att komma ihåg hur det såg ut när jag och regeringen tillträdde. Då hade vi en skyhögt ungdomsarbetslöshet. Den var så hög att vi fick EU-stöd. Detta trots att den gamla regeringen satsade enormt stora resurser av skattebetalarnas pengar på en skatterabatt som skulle, som man sa, lösa ungdomsarbetslösheten men som inte gjorde det utan resulterade i allvarliga siffror. Det var både hög arbetslöshet och en väldigt hög långtidsarbetslöshet bland ungdomar.

Nu är vi i ett läge med en god arbetsmarknad och en fallande arbetslöshet. Knappt hälften av resultaten bedöms bero på konjunkturen och drygt hälften bedöms bero på regeringens politik, så det är två saker som båda bidrar i rätt riktning.

Nu har vi uppnått en situation där ingen ung människa lämnas i passivitet. Alla får en insats som är tänkt att leda till arbete. I den meningen

känner jag mig trygg. Vi har en aktiv arbetsmarknadspolitik som leder till att ungdomar får insatser och inte lämnas i passivitet.

Är jag hundra procent säker på att varje insats verkligen leder till jobb? Nej, det är jag inte. Det finns säkert – det brukar det finnas – ett utrymme för att höja kvaliteten och förbättra resultaten. Det är viktigt att man inte bara får en insats utan att den också är rätt avvägd i förhållande till individens behov och att följa upp att det faktiskt leder vidare till arbete. Men med tanke på att vi har en så pass låg ungdomsarbetslöshet i dag och en dramatisk sänkning av långtidsarbetslösheten bland ungdomar ger det ett helt annat utrymme för Arbetsförmedlingen att jobba aktivt med de individer som behöver särskilt mycket stöd. Jag tycker att det är bra att man nu kan prioritera specialistinsatser för de ungdomar som på grund av psykisk ohälsa eller av andra skäl har mer komplexa svårigheter att komma in på arbetsmarknaden.

Fru talman! Låt mig ta upp ett av de problem som Jessika Roswall nämner. Det finns nämligen exempel på ungdomar som har varit inskrivna mycket länge på Arbetsförmedlingen. Då kanske man undrar hur det går ihop med 90-dagarsgarantin. Det visar sig ofta, när vi tittar på de ungdomar det gäller, att det är ungdomar som är inskrivna i etableringsuppdraget. Och det är ett betydande antal. Det är en stor grupp under 25 år som är inskrivna i etableringsuppdraget. Eftersom etableringsuppdraget normalt är 24 månader och ungdomar klassas som långtidsarbetslösa redan efter 6 månader betyder det att om man är två år i etableringsuppdraget, vilket är det normala, kommer man tidigt under den tiden att klassas som långtidsarbetslös.

Det är viktigt att skilja de här frågorna från varandra. Det är inte realistiskt, tror jag, att förvänta sig att unga människor som är nya i Sverige och just har påbörjat sin etablering ska vara i arbete inom tre eller sex månader. Det kan gå i vissa fall, men för många kommer nog de två åren att krävas. Däremot har jag fokus på att de två åren ska räcka långt, så att vi får en ökande andel som faktiskt kommer i arbete efter de två åren. Om det är ungdomar som är långtidsinskrivna på grund av att de är inskrivna i etableringsuppdraget tycker jag inte att det är ett misslyckande om det tar två år i etableringen. Om det däremot är ungdomar som inte är inskrivna i etableringsuppdraget menar jag att det är ett mycket allvarligt misslyckande om de är inskrivna på Arbetsförmedlingen under så lång tid och inte kommer i arbete.

Anf. 12 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Jag vill inte fastna i vad som ingår i ordet insats eller inte. Det är inte det viktiga, utan det viktiga är att vi ser till att ungdomar kommer i riktigt arbete.

Det som uttalades av forskargruppen och som citerades i tidningen Arbetet var just att med den insats som nu har skickats till Arbetsförmedlingen räcker det att träffa en specialist. Nu sa arbetsmarknadsministern ”en specialistinsats”, men det är inte riktigt det som står. Jag undrar om det går att utveckla detta, för då har man kanske inte uppnått 90-dagarsgarantin, i alla fall enligt mitt sätt att se det.

Det tråkiga med detta är också, vilket jag försökte påpeka i förra inlägget, att de insatser som görs inte träffar riktigt rätt. Gör de inte det i en högkonjunktur riskerar vi att stälpa i stället för att hjälpa de unga nu när

de skulle kunna få ett jobb. Det finns statistik som visar att trots högkonjunkturen är fler unga placerade i insatser i dag än 2014.

Man borde ha gjort mer för att sänka trösklarna för att få in fler unga på arbetsmarknaden, man borde ha gjort det mer lönsamt att arbeta och man borde ha satsat på rätt insatser.

Jag delar Hillevi Larssons uppfattning att utbildning är helt avgörande. Men tyvärr går det nog inte att bortförklara de siffror jag såg i går med att man är i etableringen. Många unga är kvar i långtidsarbetslöshet. Jag tror att vi måste satsa mer på utbildning, och vi vet att de unga som saknar gymnasieutbildning behöver mer insatser. Här finns mer att göra.

Åter till mitt hemlän Uppsala. Jag tog ju upp ett exempel därifrån i mitt förra inlägg. Eftersom vi har landets lägsta arbetslöshet är det extra tråkigt att ha en så hög andel unga arbetslösa som i Älvkarleby kommun. Detta tyder på att matchningen inte fungerar så bra som den borde. Jag har inte bara i Uppsala län utan på många ställen i landet stött på svårigheter och utmaningar i att hitta rätt kompetens. Vi måste därför se till att matchning och yrkesutbildning fungerar bättre så att vi kan komma till rätta med detta problem.

Anf. 13 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Som jag nämnde är utbildning viktigt, och det är vi överens om.

Det är också viktigt med individuellt anpassade åtgärder för var och en, för man har olika behov och olika lång väg för att komma ut i arbetslivet. Förutom bristande utbildning kan det handla om psykisk ohälsa eller sjukdom i största allmänhet. Även unga människor kan tyvärr ha sådana hinder på vägen. Då kan speciella insatser behövas som gör att man både mår bättre och ökar sina chanser att få ett arbete. Även om åtgärden inte ser ut som en spikrak väg till jobb är kanske den snabbaste vägen till jobb för en sådan här person att få hjälp av en specialist. Sedan kan man gå vidare till utbildning eller jobb.

Det viktiga är att man får aktiva insatser och att man när man väl har ett riktigt jobb får en riktig lön. Ett problem med fas 3 var just att man inte fick riktig lön trots att man gjorde ett riktigt jobb. Ingen förtjänar det, vare sig man är ung eller äldre, utan gör man ett jobb ska man få betalt för det.

Målet är ett riktigt jobb, inte en åtgärd. En åtgärd kan vara ett steg på vägen mot ett riktigt jobb, men när man ser att åtgärden inte fungerar måste man lära av det och omvärdera politiken. Det är detta regeringen gör; man satsar där man ser att det faktiskt leder till jobb.

Jag tror att vi bara har sett början på vad utbildningssatsningen kommer att leda till när det gäller jobb. Vi ser rätt goda resultat i skolan, trots att det är en lång väg kvar, inte minst vad gäller likvärdigheten i skolan. Men att klara grundskola och gymnasium är en grundnivå som alla ungdomar behöver, och det är detta regeringens politik handlar om.

Anf. 14 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Fru talman! Ungdomsarbetslösheten är en jätte viktig fråga. Självfallet kan vi inte vara nöjda så länge det finns arbetslösa ungdomar, även om både den starka minskning vi har sett och 90-dagarsgarantin är en framgång.

Precis som Jessika Roswall säger fungerar inte matchningen så bra som den borde på den svenska arbetsmarknaden. Ett viktigt skäl till det är att många av de arbetslösa inte har rätt kompetens för de rekordmånga lediga jobben.

Det första jag gjorde när jag tillträdde som arbetsmarknadsminister var att ta mig an just ungdomsarbetslösheten. Jag reste runt och träffade kommunledningarna i nästan alla landets kommuner. Jag erbjöd dem ett samarbete, och i princip tackade alla landets kommuner ja. Detta samarbete har nu pågått under ledning av Delegationen för unga och nyanlända i arbete och har gett mycket goda resultat.

Jag tror att det är precis på detta sätt vi ska fortsätta att arbeta med de utmaningar som kvarstår: ett nära samarbete mellan Arbetsförmedlingen och kommunen tillsammans med lokala arbetsgivare och andra viktiga intressenter.

Låt oss se på de utmaningar vi har vad gäller de stora grupper av ungdomar som fortfarande har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Det handlar om dem som saknar gymnasieutbildning.

När unga saknar gymnasieutbildning finns det i allmänhet ett skäl till det. Ett viktigt skäl kan vara att man inte har bött i Sverige under sin skoltid. Dessa ungdomar finns i dag till exempel i etableringen och har inte haft chans att skaffa sig en tillräckligt god grundutbildning i den svenska gymnasieskolan.

En annan grupp ungdomar har kommit till Sverige i tonåren. De kanske har gått introduktionsprogram i gymnasieskolan men inte haft tid att fullfölja en fullständig utbildning innan de fyller 20 år. Det är en stor grupp som vi måste satsa på.

Vi har också dem som har gått i svensk skola hela sin uppväxt och som ändå inte klarat skolan. Det finns i allmänhet ett skäl till det, till exempel ohälsa, funktionshinder, sociala problem eller drogproblem. Det är viktigt att vi angriper detta och hjälper dessa ungdomar att hitta individuellt anpassade vägar tillbaka till utbildning där hänsyn tas till de svårigheter som kan ha funnits.

Det är detta som görs i samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna som leds av Dua, och det har varit mycket framgångsrikt. Många gånger kan man skraddarsy en väg tillbaka till utbildning för dem som har särskilda svårigheter.

Fru talman! 90-dagarsgarantin fungerar. Som jag sa tidigare finns det säkert insatser som kan bli ännu bättre och som inte är hundra procentiga. Jag håller för troligt att det är på det sättet, för ofta är det så. Men överlag har det varit framgångsrikt att ungdomar i dag inte lämnas i passivitet.

Låt oss fokusera på de stora utmaningar vi har.

När det gäller alla ungdomar i etableringen, hur säkerställer vi att denna viktiga framtida arbetskraft verkligen får rätt kompetens för att kunna bidra till den viktiga kompetensförsörjningen?

När det gäller alla ungdomar som i dag finns i gymnasieskolans introduktionsprogram, hur säkerställer vi att de inte bara blir inskrivna som arbetslösa på Arbetsförmedlingen utan kan komma vidare och få rätt kompetens för att komma ut i arbete?

Det handlar också om ungdomar som av olika skäl kan ha särskilda svårigheter på grund av en funktionsnedsättning, en sjukdomsbild eller nå-

got annat som gör att de behöver skraddarsyddas insatser både till utbildning och som en väg in till arbete. Här har vi goda erfarenheter av till exempel supported employment och liknande insatser.

Prot. 2017/18:94
10 april

Svar på
interpellationer

Anf. 15 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Jag hörde ett antal förklaringar till att det ser ut som det gör. Möjligtvis saknade jag den som jag fick med mig i går från norra Uppsala län, det vill säga de regionala skillnader som finns. Dem behöver man också lyfta upp och titta på, för här finns också en förklaring.

Låt mig upprepa att som jag ser det är det framför allt unga som har stått nära arbetsmarknaden som har fått jobb de senaste åren. Jag påstår att det är en naturlig följd av högkonjunkturen. Detta betyder att det är många som fortfarande står långt från arbetsmarknaden som kommer att stå ännu längre från arbetsmarknaden när lågkonjunkturen kommer.

Vi har talat mycket om utbildning. Moderaterna har föreslagit yrkesskola, som skulle vara en utbildning som just syftar till att de som saknar gymnasieutbildning snabbt får utbildning och kommer in på arbetsmarknaden.

Jag är orolig för framtiden. Jag håller med om att vi ska fokusera på det som är problemet, men jag tycker att det är olyckligt att man slår sig för bröstet och uttrycker att man är glad för att man har uppnått garantin när man inte har löst problemet. Vi behöver riktiga strukturella reformer för att komma till rätta med den tudelade arbetsmarknaden.

Jag tycker ändå att det här har varit en bra debatt. Vi hamnade inte bara i diskussioner om ordet garanti och vad som ingår i garantin eller inte. Jag tycker att debatten har fört oss framåt och vill tacka så mycket för debatten.

Anf. 16 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Fru talman! Ungdomarna är vår gemensamma framtid. Vi är alla beroende av att de ska komma i arbete så att de kan betala skatt, försörja oss och se till att Sveriges industri och välfärd fungerar. Det är viktigt för varje ung människa, men också för Sverige, att vi klarar av att ge alla unga en bra start i arbetslivet.

Det har skett fantastiskt stora framgångar i detta avseende. Det gäller bland annat sjunkande ungdomsarbetslöshet. Arbetslösheten har sjunkit mest för utrikes födda ungdomar. Där har vi den mest dramatiska minskningen. Jag är framför allt glad över den starka utvecklingen när det gäller den sjunkande långtidsarbetslösheten bland ungdomar, men mer behöver naturligtvis göras.

Fru talman! Låt mig peka på en av de saker som vi gör just nu. Det är att vi bygger lokala jobbspår runt om i Sverige. Det är ett samarbete mellan kommunerna och Arbetsförmedlingen. Jag tror att det är 240–250 kommuner som är med, och man har nu gjort i ordning ungefär 600 lokala jobbspår. Man tittar lokalt på den lokala efterfrågan på arbetskraft. Det kan vara att den lokala McDonalds behöver anställa. Då gör man ett lokalt jobbspår som utbildar till precis de lediga jobben.

Det är en jätteviktig insats för de många nyanlända som kanske inte har rätt utbildningsbakgrund och för vilka den vägen ter sig lång. Men det är också en viktig väg för många av de ungdomar som kanske inte riktigt har passat in i de utbildningsvägar som hittills har erbjudits dem.

Jag hoppas mycket på att vi också den vägen ska kunna fortsätta att minska arbetslösheten generellt och därmed klara den viktiga kompetensförsörjningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2017/18:394 om vårdköer för prostata-cancerpatienter

Anf. 17 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Borian Åberg har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att fler ska få behandling mot prostatacancer i rätt tid.

Regeringen gör stora satsningar på att korta väntetiderna i cancervården. Under mandatperioden har vi satsat en halv miljard kronor årligen. De pengarna har framför allt gått till att successivt införa standardiserade vårdförlopp i cancervården. Vi ser i flera utvärderingar positiva effekter för tillgängligheten och att jämlikheten ökar.

I arbetet har vi tillsammans med landstingen slagit fast vilka tider som är rimliga för varje specifik cancerdiagnos, från en välgrundad misstanke om cancer till behandlingsstart. Det ska finnas tid att göra alla behövliga prov och tester, men det ska inte finnas några onödiga väntetider.

Målet om max fyra veckors väntetid sattes i en tidig fas i cancerarbetet, innan det här arbetet var gjort. Genom att vi tillsammans med landsting och profession har slagit fast specifika tider för olika cancerdiagnoser är det generella fyraveckorsmålet överspelat. Men ambitionen och engagemanget är fortsatt starkt. Vi fortsätter att jobba hårt för att hjälpa landstingen att korta väntetiderna i cancervården, och regeringen kommer under 2018 att återkomma med en långsiktig inriktning för det nationella cancerarbetet.

När det gäller prostatacancer specifikt finns det utmaningar kvar. Prostatacancer är den diagnos i svensk cancervård som under flera år haft störst problem med långa väntetider. Därför är vägen till målet lång.

En konkret utmaning har varit att få in fler patienter i standardiserade vårdförlopp för prostatacancer. Inrapporterade väntetider för 2016 visar att patienter med cancer som utretts enligt standardiserade vårdförlopp får behandling snabbare än tidigare.

När det gäller cancervårdens tillgänglighet visar de senaste årens uppföljningar att väntetiderna ofta kan vara långa och att de regionala skillnaderna är stora. I vissa delar av landet får cancerpatienter vänta längre än i andra delar av landet, till exempel på start av behandling. Landstingen har kommit olika långt i arbetet med att korta väntetiderna, och här finns mer arbete att göra.

För att komma till rätta med de långa väntetiderna krävs ett fortsatt nationellt engagemang. Regeringen arbetar därför med att ta fram förslag utifrån de synpunkter som inkom under regeringens rådslag för framtidens cancervård. Detta kommer att ligga till grund för den långsiktiga inriktningen för regeringens politik på cancerområdet.

Därtill är regeringens arbete med strukturförändringar inom hälso- och sjukvården centralt även för cancervården. Det handlar till exempel om utvecklingen av en stärkt primärvård, arbetet med att koncentrera den

högspecialiserade vården och satsningen på kvinnors hälsa. De utmaningar som gäller hela sjukvårdssystemet gäller också cancervården. Därför är det viktigt att ha ett systemiskt perspektiv och att angripa utmaningarna från olika håll.

År 2017 tillförde staten sjukvården 55 miljarder kronor. För 2018 blir det ca 62 miljarder kronor. Det innebär att 20 procent av landstingens budget är statliga pengar. Under den här mandatperioden har vi dessutom gjort stora satsningar på hälso- och sjukvården. Bara i den senaste budgeten uppgår de historiskt stora satsningarna till 5,5 miljarder kronor. Det är pengar som ska gå till en bättre vård för patienter och bättre förutsättningar för personalen.

Hälso- och sjukvårdens medarbetare är dess viktigaste resurs och en förutsättning för en god och jämlik vård av hög kvalitet. För att korta köerna måste vi angripa de bakomliggande problemen, såsom arbetsmiljön och arbetsituationen för vårdens medarbetare. Med bättre förutsättningar vill fler jobba inom vården, och då kan vårdplatser hållas öppna och operationer utföras. Då kortas också köerna.

Därför har regeringen avsatt 3 miljarder för att förbättra personalens villkor. Det handlar om att utveckla arbetsmiljön för medarbetarna och arbetsorganisationen. På det sättet stöder vi landstingen i arbetet med att ge goda förutsättningar för sjukvårdens medarbetare och därmed för patienter.

Anf. 18 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Tack för svaret, ministern! Det är ett långt svar som tyvärr har väldigt lite substans. Framför allt besvaras inte min tydliga och raka fråga: Vilka konkreta åtgärder tänker socialministern vidta för att fler ska få behandling mot prostatacancer i rätt tid?

Det handlar om människoliv. Årligen insjuknar 10 000 män i prostatacancer, och 2 400 dör. Folk dör därför att cancer inte upptäcks i tid och därför att det går alldeles för lång tid mellan diagnostisering och behandling. I Sverige har vi en sjukvård av absolut världsklass. Men människor får inte vård i tid.

Det går inte att beskriva ångesten och smärtan hos någon som är drabbad men måste vänta månad efter månad på behandling. Ibland är det för sent, och metastaserna hinner sprida sig i hela kroppen. Då finns det bara en utgång.

Går det att säga till en cancersjuk patient som väntar på behandling att regeringen tillsammans med landstingen har slagit fast vilka väntetider som är rimliga, från välgrundad misstanke om cancer till behandlingsstart? Nej! Att ni har fastslagit vilka väntetider som är rimliga gör inte väntetiderna kortare, inte i någon mån.

Ministern säger att målet om max fyra veckors väntetid sattes i en tidig fas i cancerarbetet och att det generella fyraveckorsmålet nu är överspelat. Jag förstår att ministern inte kan säga rakt ut att Stefan Löfven har brutit sina vallöften. Men detta är fakta. Den medicinska vetenskapen har inte ändrat sig i det avseendet. De långa väntetiderna är förkastliga nu, och de var förkastliga redan för fyra år sedan.

För att citera Stefan Löfven: "Ovissheten och bristen på besked skapar en stor otrygghet för de patienter som drabbas. Socialdemokrater i alla landsting och regioner går till val på att garantera alla patienter behandling

inom fyra veckor efter remiss.” Är det inte besvärande för ministern att just de landsting och regioner som leds av socialdemokrater har de längsta väntetiderna?

Ministern nämner standardiserade vårdförlopp i cancervården och den halvmiljard som regeringen satsar på införande av dessa. Ministern glömer dock att nämna att regeringen efter bara en månad vid makten avskaffade den så kallade kömiljarden, som alliansregeringen hade infört. Det var en satsning som under flera år hade en positiv effekt när det gällde att minska vårdköerna. Den som kan räkna inser lätt att det går att åstadkomma dubbelt så mycket för 1 miljard som för en halv, om den miljarden används rätt.

Anf. 19 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Regeringen insåg väldigt tidigt att vi måste göra något åt skillnaderna i landet när det gäller cancer, som är en livshotande sjukdom. Det får inte vara så att ens liv avgörs av var i landet man råkar bo. Därför införde regeringen standardiserade vårdförlopp. Cancer har hela tiden varit i fokus. Vi kan redan nu se positiva effekter. Det är väldigt glädjande att man ser så tydliga resultat efter en relativt kort tid. Det visar att vi måste fortsätta på den här vägen.

Precis som Annika Strandhäll nämner består 20 procent av landstingens pengar av statliga pengar. Det är en väldigt stor andel med tanke på att landstingen är självständiga och tar in egna skatter. Jag tycker att det är väldigt positivt att regeringen tar det här nationella ansvaret. Man skulle kunna säga att det är upp till landstingen själva, men regeringen ser sjukvården som en så oerhört avgörande fråga att den tar det nationella ansvaret. En del är dock fortfarande regional, och det är ytterst upp till landstingen hur de klarar sin verksamhet. Men regeringen förstärker det här arbetet, fortsätter hela tiden och tillskjuter mer pengar med specialsatsningar på extra viktiga områden, varav cancersjukvården är ett.

Prostatacancer är en väldigt vanlig sjukdom. Det är inte alltid den som är dödsorsaken; många äldre män som har prostatacancer dör av något annat. Men tyvärr är det dödsorsaken i många fall. Oavsett vilket leder prostatacancer till ett stort lidande för de drabbade. Därför är det här en väldigt viktig del av cancersjukvården.

En stor cancerform är bröstcancer. Det är kanske till och med den största. Det har varit lite konkurrens med lungcancer, men jag tror att bröstcancer är den största eller i alla fall ligger i toppskiktet. Bland män är prostatacancer en väldigt stor cancerform. Det är väldigt viktigt att vi visar att vi gör allt för att hjälpa både kvinnor med bröstcancer och män med prostatacancer och att man vidtar alla åtgärder och sätter in alla mediciner. Det finns till exempel mediciner som kanske inte leder till att man överlever i de värsta fallen men gör att man får ytterligare ett par månader eller kanske till och med år av livskvalitet, och då ska vi sätta in de medicinerna. Vi ska göra allt. Självklart är prio ett att rädda liv. Det ska inte behöva gå så långt. Men det handlar också om att förlänga livet så länge det går och höja livskvaliteten.

Precis som ministern nämner handlar det inte bara om pengar utan också om personalens villkor. Även när pengar finns kan det uppstå personalbrist. Personalen känner sig pressad. Det är en tuff arbetssituation.

Därför är det viktigt att vi förbättrar arbetsvillkoren. Jag tror att resursförstärkningen till vården kan leda till det, för då kan man få fler arbetskamrater. Det är visserligen i avtalsrörelser man avgör löner, men det finns då mer resurser i det offentliga till löner, arbetsmiljö och arbetsvillkor, vilket jag tror är viktigt. Sedan handlar det om utbildningsplatser, som vi också satsar på. Då finns möjlighet till mer personal. Det blir attraktivare när man gör arbetsmiljön bättre. Allt det här samverkar.

Men vi får inte heller glömma att landstingen tar in skatter. I Skåne, som nämdes som exempel och som jag kommer från, blockerar tyvärr de borgerliga partierna tillsammans med Sverigedemokraterna en skattehöjning. Vi har den lägsta landstingsskatten i landet, men vi har inte de minsta behoven. Jag tror att vi behöver mer pengar, inte minst för att klara köerna i cancervården.

Anf. 20 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Är det någon debatt där jag tycker att man ska hålla en verklighetsförankrad ton är det när vi pratar om cancer och cancervård. Därför skulle jag vilja inleda med att säga att jag som socialminister har den största respekt för det arbete som den tidigare socialministern Göran Hägglund från Kristdemokraterna gjorde på det här området. Han prioriterade cancerområdet. Han var med och arbetade fram den cancerstrategi som ligger till grund för det arbete som regeringen nu har tagit vidare.

Här ska vi vara seriösa och långsiktiga. Det är också det som regeringen har försökt vara. Därför avsatte vi särskilda medel för cancervård när vi tillträdde, den halva miljarden. Den ska inte jämföras med den kömiljard som Boriana Åberg talar om och som riktade sig till hela hälso- och sjukvården. Vi gjorde detta för att införa de standardiserade vårdförloppen enligt plan i hela Sverige. Det var vad patientorganisationer och professionen ville, och nu har vi gjort det. I år införs de tre sista. Då kommer vi under den här mandatperioden att ha infört 18 standardiserade vårdförlopp i syfte att öka kvaliteten i cancervården och göra cancervården mer jämlik runt om i hela landet.

Vid slutet av det här året kommer de standardiserade vårdförloppen att täcka in 97 procent av alla cancerdiagnoser i Sverige, och väldigt många människor kommer att få mycket gott av detta när det är fullt infört. De kommer att veta vilka tider som gäller från ax till limpa. Personalen i alla landsting kommer att ha någonting att förhålla sig till. Precis som Hillevi sa alldeles nyss ser vi redan nu väldigt goda resultat med de standardiserade vårdförlopp som infördes redan 2015; kötiderna minskar vid flera olika cancerdiagnoser.

Köerna var dock väldigt långa när det gällde prostatacancer. Därmed var också utmaningen mycket större. Jag tycker därför att det blir väldigt missriktat när man pratar om att detta har att göra med den politiska styrningen i det ena eller andra landstinget. Så är det inte. Även Boriana Åberg vet att det inte är så över landet. Man skulle kunna prata om cancervården i Stockholm, där en förundersökning har inletts på grund av att folk dött i cancerköer. Men det beror på att man har haft problem i Stockholm men också i hela Landstingssverige med att rekrytera rätt kompetens för att kunna utföra de operationer som krävs. Det behövs lite seriositet i den här debatten.

Det är också därför som regeringen – utöver satsningen på standardiserade vårdförlopp och den generella höjningen av statsbidragen till landstingen – under den här mandatperioden har riktat särskilda medel för att få fler specialistutbildade sjuksköterskor och fler utbildade undersköterskor. Vi lägger nu även om läkarutbildningen och bygger ut den. Vi har dessutom skjutit till medel för att man ska kunna anställa mer personal, jobba med arbetsmiljön och göra det attraktivt att arbeta i Landstingssverige. Det är med rätt personal och med ordning och reda i cancer vården som människor kommer att uppleva både en god kvalitet och kortare köer. Det gör att vi långsiktigt kommer att klara av cancerutmaningen i Sverige. Vi står inför en situation där medellivslängden ökar väldigt snabbt. Till 2040 kommer det att ske en dubbling av antalet cancerfall i Sverige. Då tycker jag att det är viktigt att vi har långsiktighet från politikens håll.

Anf. 21 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Självklart ska vi vara seriösa i debatten och hålla oss till den konkreta frågan och inte tala om till exempel skatterna i Region Skåne. Det finns för övrigt ingenting som heter statliga pengar. Det finns bara skattebetalarnas pengar.

Jag går nu åter till frågan om standardiserade vårdförlopp. Standardiserade vårdförlopp är en metod för att säkerställa kvalitet och en enhetlig behandlingsprocess för patienten. Målet är att minst 80 procent av cancerpatienterna ska utredas och behandlas i enlighet med det standardiserade vårdförloppet.

Vet ministern vad måluppfyllelsen för patienter med prostatacancer är i till exempel Skåne, som vi precis nämnde? Den är 16 procent. Det är en enormt stor skillnad mellan 16 procent och 80 procent. Situationen är densamma för andra relativt vanliga former av cancer som bröstcancer, tjock- och ändtarmscancer och testikelcancer. Där är måluppfyllelsen under 40 procent, och köerna ökar ständigt.

Vi kan tala om brutna löften. Sommaren 2014 talade Stefan Löfven om vårdkontrakt och ökat inflytande för patienterna. Ni gick till val på att individen ska kunna påverka och ha information om hela vårdkedjan: besök, undersökningar, remisser och allt. Många som har drabbats av prostatacancer upplever att de inte har något inflytande alls.

Innan diagnostisering har skett tar man inte deras oro på allvar. Vissa har till och med vägrats tester. Det finns klagomål om att Socialstyrelsens broschyr om prostatacancer är skriven på ett sådant sätt att den som läser den uppfattar att det är fler nackdelar än fördelar med att testa sig.

Nyligen fattade Socialstyrelsen beslut om att allmänna tester för prostatacancer inte ska införas. För en lekman är det omöjligt att värdera det beslutet. Men när professorer och andra sakkunniga inom området ifrågasätter att Socialstyrelsen bara resonerar om så kallade PSA-tester när det finns andra tester som är säkrare och ger färre biverkningar är det lätt för en patient att bli ännu mer orolig och förvirrad.

Det är exempel på konkreta åtgärder som man skulle kunna vidta. Jag hoppas verkligen att ministern i sitt följande svar konkretiserar sig och inte svävar över en massa andra områden som arbetskamrater och arbetsmiljö. Det är väldigt viktiga områden. Men diskussionen handlar just om behandlingen av prostatacancer i rätt tid.

Anf. 22 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Det kan tyckas att diskussionen om hur många arbetskamrater man har, arbetsmiljön, arbetsvillkor och löner inte hör hemma här. Men den gör faktiskt det.

Vi kan se att det är många som jobbar inom vården som blir sjukskrivna på grund av tuff arbetsbelastning och tuffa villkor. Det är, med tanke på de behov vi har framöver, tyvärr alltför få som känner att det är ett framtidssyrke. Det nämndes inte minst att vi kommer att få fler äldre och dubbelt så många cancerfall. Vi behöver mer personal, och då måste det vara ett framtidssyrke.

Vi har i dag landsting som känner att resurserna inte är huvudproblemet, även om det ofta är ett mycket stort problem, utan brist på personal. Har man inte tillgång till rätt kompetens tvingas man ställa in operationer och andra behandlingar, och då blir det långa köer.

Därför hör frågan hemma i denna debatt. Just cancervården är till stor del specialistvård, och då krävs det specialistkompetens. Då måste vi se till att vi har den kompetensen genom att ha fler utbildningsplatser, något som regeringen satsar på, och genom satsningar på arbetsmiljö, arbetsvillkor och löner.

Det går hand i hand. Det finns ingen motsättning mellan att förbättra villkoren för personalen och utbilda fler och att satsa mer resurser på sjukvården. Regeringen gör verkligen sin del genom generella statsbidrag till landstingen men även speciella satsningar på olika områden. Det gäller inte minst standardiserade vårdförlopp för cancervården. Men regionerna måste också göra sin del.

Som jag nämnde är det i Skåne avgörande att vi har både brist på kompetens och brist på resurser. Vi behöver en skattehöjning, och vi behöver också mer personal. Det är viktigt vad regeringen gör, men landstinget måste också göra sitt till.

Anf. 23 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jag ska först ta de frågor som Boriana Åberg inte ansåg hörde hemma i den här debatten. Man kan konstatera att hade landstinget i Skåne kunnat genomföra den skattehöjning som krävdes för att kunna höja kvaliteten i hälso- och sjukvården och korta köerna hade det nog också hjälpt prostatacancerpatienterna där. Men det har de borgerliga partierna tillsammans med Sverigedemokraterna konsekvent motsatt sig under hela mandatperioden. Det får konsekvenser, för man kan inte trola med knäna.

I den andra delen måste jag verkligen säga att frågan om personal är helt central inte bara för cancervården utan för all hälso- och sjukvård i Sverige. Behoven i den svenska hälso- och sjukvården ökar exponentiellt. Det kommer att vara 300 000 fler 70-plus år 2025. Det kommer att vara 300 000 fler barn i Sverige år 2025. Vi ser att med den snabbt åldrande befolkningen ökar till exempel de kroniska diagnoserna och inte minst cancer.

Det innebär att framtiden när det gäller den svenska hälso- och sjukvården kommer att handla om stora satsningar för vilken regering som än sitter. Men det är klart att om man i stället prioriterar skattesänkningar och avlövar den svenska hälso- och sjukvården resurser kommer vi inte att klara de utmaningarna.

Ska vi prata om personal kopplat till cancervården kan man inte genomföra några canceroperationer eller prostatacanceroperationer om det inte finns några operationssjuksköterskor, narkossjuksköterskor eller specialistläkare. Det är i dag ett av de grundläggande problemen och en av orsakerna till att köerna ökar.

Det är en av orsakerna till varför den här regeringen det första den gjorde lade om politiken. Faktum är att när vi tillträdde hösten 2014 hade sjukskrivningarna i Sverige ökat med 70 procent på fyra år. De som toppar den statistiken är just vårdens och omsorgens personal. Det är de som vi behöver bäst i takt med att behoven ökar.

Vi kan konstatera att det är en helt ohållbar situation att tro att man kan fortsätta med en politik som inte utgår från att utbilda fler eller för den delen satsa på att se till att vi får mer drägliga arbetsvillkor så att människor orkar arbeta i hälso- och sjukvården utan att bli sjukskrivna. Annars går det inte ihop, och då kommer vi inte att kunna leverera någon god hälso- och sjukvård.

När det handlar om screening av prostatacancer, som Boriána Åberg var inne på, är det inte vi politiker som ska tala om vilka medicinska metoder som ska användas i hälso- och sjukvården. Det ska experter, proffs, vetenskap och beprövad erfarenhet avgöra. Det är därför Socialstyrelsen har det uppdraget.

Den dagen Socialstyrelsen säger att nu har vi en tillräckligt bra metod för att screena prostatacancer kommer den här regeringen att vara den första att se till att införa det. Det har jag också varit tydlig med. Men vi kommer inte att införa metoder som inte Socialstyrelsen står bakom. Det kan vi inte göra.

Till sist kan man konstatera att när det gäller de standardiserade vårdförloppen är det extremt konkret. Det innebär tillgång till bland annat kontaktsjuksköterskor, stöd till primärvården och stöd till både profession och patientorganisationer.

Jag tillbringade delar av förra året i rådslag med patientorganisationer inom cancervården, profession från cancervården och forskare. De står enhälligt bakom de standardiserade vårdförloppen som en av de viktigaste metoderna för att förbättra kvalitet, korta väntetider och skapa en jämlik cancervård. Vi ska ha en seriös debatt i de frågorna.

Anf. 24 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman, socialministern och Hillevi Larsson! Skattehöjningar är inget universellt recept – tvärtom. Ni har höjt skatterna med 44 miljarder, och vårdköerna har fördubblats.

Ni socialdemokrater är över huvud taget väldigt bra på att gå i opposition mot er själva. När ni har regeringsmakten och det är något som inte fungerar är det alltid den föregående regeringens fel. Ni erkänner aldrig era tillkortakommanden.

Ni lockar alltid med nya löften: Under nästa mandatperiod kommer sjukvårdsköerna att försvinna. Prostatacancerpatienterna kommer att få vård i tid, och ni kommer att satsa på personalen. Allting kommer att ske nästa mandatperiod. Men ni har makten *nu!* Gör någonting nu! 2 400 män dör i prostatacancer varje år.

Anf. 25 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Att göra någonting nu – det är precis vad vi har gjort under denna mandatperiod när vi på riktigt har tagit tag i de problem som den svenska hälso- och sjukvården långsiktigt står inför. Vi har utbildat ungefär 3 000 fler som kan jobba inom hälso- och sjukvården. Vi har satsat på personalen, lagt om politiken och infört de standardiserade vårdförloppen. Vi har infört 18 sådana under mandatperioden, och de börjar visa goda resultat. Det är konkret, och det är att göra något. Det kommer att betyda jättemycket för de patienter som drabbas av cancer.

Jag tänker inte stå här och ägna mig åt popcornpolitik och säga att vi kan lösa cancervårdens utmaningar på sex månader, för det finns det ingen som kan göra. Det handlar om att även politiker 2018 måste våga säga: Vi lägger om det här, och det kommer att ta tid. Men vi ser redan resultat, och det ska bli ännu bättre.

Vi har ökat resurserna till landstingen under mandatperioden med 13 miljarder. Det är inte att göra ingenting. Pengar löser inte allting, och därför underbygger vi detta med metodförändringar och med standardiserade vårdförlopp. Vi utbildar mer personal och ser till att man får fler händer i vården.

Men jag tänker som sagt inte stå här och säga att det är någon quick fix. Ingen borde behöva vänta en enda dag för länge på sin canceroperation oavsett vem det är som styr det landsting man bor i. Det är min målsättning att man ska slippa det. Detta är jag som nationell minister och ansvarig för frågorna beredd att stötta landstingen i oavsett om det är moderater eller socialdemokrater som styr.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2017/18:416 om bristen på tandläkare

Anf. 26 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Solveig Zander har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att komma till rätta med de problem som finns för att få fler tandläkare att kunna utöva sitt yrke i Sverige.

Solveig Zander lyfter bland annat att det råder brist på tandläkare i Sverige. En åtgärd skulle enligt Solveig Zander kunna vara att kompetensen hos tandläkare med utländsk examen, bland andra personer med polsk tandläkarexamen och personer som har tandläkarutbildning från länder utanför EU och EES, nyttjas bättre.

Legitimation är en garanti för en viss kunskapsnivå och lämplighet att utöva ett yrke. För yrken inom hälso- och sjukvården är det Socialstyrelsen som ansvarar för att endast de som uppfyller kraven för att få legitimation ska få legitimation. Det innebär bland annat att myndigheten ska pröva om de krav på kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som ställs för att erhålla en svensk legitimation som tandläkare uppfylls oavsett från vilket land den sökande har sin utbildning.

För den som har en tandläkarutbildning från ett land utanför EU finns tre sätt att erhålla en svensk legitimation. Ett sätt är att ansöka till ordinarie tandläkarutbildning vid ett lärosäte med tillstånd att utfärda tandläkarexamen och erhålla en svensk tandläkarexamen. Ett annat sätt är att läsa en

kompletterande utbildning för personer med avslutad utländsk tandläkarutbildning vid högskola. Det tredje sättet är att gå via Socialstyrelsens process för kunskapsprov.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2016 en kraftig utökning av medlen till kompletterande utbildning. Med anledning av satsningen beslutade regeringen samma år om uppdrag till flera högskolor att planera för och bygga upp kompletterande utbildningar. Bland andra fick Malmö högskola, nuvarande universitet, i uppdrag att bygga upp en kompletterande tandläkarutbildning. Under 2018 har Göteborgs universitet, Karolinska institutet och Malmö universitet möjlighet att med särskilda medel anordna kompletterande utbildning för personer med utländsk tandläkarutbildning. Utbildningens dimensionering baseras på lärosätenas underlag och bedömningar.

Socialstyrelsen har utarbetat en process för kunskapsprov som ska säkra att den sökande uppfyller de krav som ställs för att beviljas svensk tandläkarlegitimation. Myndigheten granskar först den sökandes tandläkarutbildning för att utreda om den är jämförbar med den svenska. Om den sökandes tandläkarutbildning bedöms som jämförbar gör sökanden ett kunskapsprov som består av en teoretisk och en praktisk del. Enligt uppgifter från Socialstyrelsen arbetar myndigheten i nära dialog med KI för att effektivisera processen för kunskapsprovet.

De satsningar som regeringen har gjort på kompletterande utbildningar för legitimerad vårdpersonal, så kallade snabbspår, omfattar i praktiken nu även tandläkare. Snabbspåret ska förbereda tandläkarna för Socialstyrelsens kunskapsprov och svensk tandläkarlegitimation. Under 2017 legitimerades 45 tandläkare med utbildning utanför EU att jämföras med 2016, då antalet var 42.

Regeringen har tidigare tillfört permanenta medel till Socialstyrelsens förvaltningsanslag för att effektivisera handläggningen av legitimationer för hälso- och sjukvårdsutbildad personal. Sedan 2015 har handläggningstiderna kortats betydligt, från 16 månader till ca 2 månader. Under 2017 har Socialstyrelsen utökat antalet kunskapsprov så att myndigheten kan erbjuda kunskapsprov för samtliga 21 yrken med legitimationskrav inom hälso- och sjukvården.

För personer med utbildning inom EU finns EU-rättsliga bestämmelser som möjliggör automatiskt erkännande av yrkeskvalifikationer som en sökande förvärvat i ett annat land. Det har uppkommit en situation där personer som har studerat och erhållit tandläkarexamen i Polen inte beviljas svensk tandläkarlegitimation på grund av att Polen kräver att man ska kunna polska för att kunna genomföra praktisk tjänstgöring. Personer som inte behärskar polska kan därmed inte få det behörighetsbevis som krävs enligt yrkeskvalifikationsdirektivet och kan då inte heller beviljas tandläkarlegitimation i Sverige.

Socialstyrelsen har mot denna bakgrund avslagit ansökningar om svensk tandläkarlegitimation. Socialstyrelsens avslag har prövats av Förvaltningsrätten i Stockholm, som gör samma bedömning som Socialstyrelsen. Regeringen planerar att ge Socialstyrelsen i uppdrag att utreda hur den uppkomna situationen på ett långsiktigt och hållbart sätt kan åtgärdas.

De problem som lyfts fram av Solveig Zander är alltså sedan tidigare kända för regeringen. Socialstyrelsen och aktuella lärosäten arbetar aktivt med att förbättra vägen till legitimation för personer med utbildning från

andra länder än Sverige. I detta arbete är det viktigt att patientsäkerheten inte på något sätt äventyras. Det är också viktigt att vårdtagare även fortsatt ska kunna känna förtroende för legitimerade tandläkare och att de besitter de färdigheter och kunskaper som deras legitimation är en garanti för, oavsett vilket land de har sin utbildning ifrån.

Prot. 2017/18:94

10 april

Svar på
interpellationer

Anf. 27 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Tack så mycket för svaret, ministern! Det var ett långt och ordrikt svar som var förklarande och bra på alla sätt och vis. Men jag konstaterar att ministern också säger att detta är ett välkänt problem. Därför saknar jag i förslaget konkreta åtgärder som man ska vidta. Jag återkommer till detta.

Detta är allvar. Det handlar om vår hälsa. Det handlar om barn som inte får förebyggande tandvård, och vi vet ju ganska väl vad det leder till. Det handlar om äldre personer som inte får möjlighet att komma till tandläkaren på grund av de långa vårdköerna, vilket gör att de till exempel inte kan äta rätt kost.

Det handlar också om att det är orättvist i vårt land. Det är väldigt orättvist fördelat. I städerna är det lättare att komma till en tandläkare, men uppe i glesbygden är det snart sagt omöjligt. Där ser jag en ganska tydlig skiljelinje mellan Centerpartiet och regeringen. Vi tänker på nära vård i hela landet, och vi tänker på hela landet. Det som är fallet nu är diskriminering.

Det här handlar också om de nyanlända när det gäller tandläkarlegitimation och att kunna börja jobba. Vi vill se snabba åtgärder för att komma i jobb, men det vill tydligen inte Socialdemokraterna. SKL, Sveriges Kommuner och Landsting, säger i sin rapport från slutet av 2017 att det tar fem år att komma i jobb med kompletterande utbildning.

Vi vill att man snabbt ska komma i jobb – för att kunna bidra till den svenska välfärden, självklart, men också för att kunna ha jobb och försörja sig själv och bli integrerad. Vad kan regeringen göra för att åtgärda det här på ett bättre sätt än vad man har gjort? Det är en fråga jag har.

Sedan säger man att 45 och 42 personer utexaminerades, och så vet vi att det är flera hundra som står i kö för att få möjlighet att göra det. I september 2017 var tandläkarbristen så stor att det saknades 200 tandläkare. Snabbspår, ministern, är viktigt. Det sa ministern också att ni hade jobbat med. En person av 121 klarade kunskapsprovet i slutet av 2017.

Ministern säger också att man planerar att ge Socialstyrelsen i uppdrag att utreda den uppkomna situationen på lång sikt och på ett hållbart sätt och då kunna vidta åtgärder. Det här är välkänt – och så *planerar* regeringen. Jag trodde att regeringen redan hade givit Socialstyrelsen i uppdrag att utreda detta. Det här är en brist, ministern, som man måste göra något åt. När man säger att det är välkänt betyder det att man måste göra något snabbt.

Speciellt gäller det de polska studenterna som fick ändrade regler så sent som 2016 och inte har haft en möjlighet att fullfölja sin examen efter att de nya reglerna kom. De kan alltså inte jobba här i Sverige. Vi har ingen AT-tjänst i Sverige för tandläkare. Där måste man verkligen göra något. Om jag inte är felunderrättad är det ett femtiotal personer, alltså inte någon stor mängd, men där måste man ha konkreta förslag på vad man ska göra.

Min fråga är: Vad tänker regeringen och ministern göra för att de ska stanna här i Sverige och inte flytta till våra grannländer? Jag fordrar svar på det här från ministern.

Anf. 28 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Solveig Zander, för den här interpellationen! Den är jätteviktig. Jag håller helt och hållet med om det och är fullt medveten om den tandläkarbrist som vi har i Sverige. Jag är ute emellanåt och träffar både tandläkare och folktandvård som beskriver situationen som är alltmer alarmerande.

Det var också just därför som jag verkligen ville lämna ett uttömmande svar på interpellationen när det gäller hur regeringen ser på frågan och vad vi faktiskt har gjort under den här mandatperioden. Därför tyckte jag att det var viktigt att tydligt beskriva att det finns tre olika sätt att erhålla en svensk legitimation om man har en tandläkarutbildning från ett land utanför EU och att regeringen faktiskt har vidtagit åtgärder ganska kraftfullt när det gäller alla de här olika delarna.

Inte minst har regeringen vidtagit kraftfulla åtgärder för att effektivisera och förkorta Socialstyrelsens arbete med handläggningen vid ansökan om legitimation, vilket de facto har resulterat i att väntetiderna för den första prövningen i genomsnitt har minskat med 14 månader. Vi tillförde särskilda resurser för detta, så nu är inte väntetiderna längre 16 månader, utan de är 2. Vi ser alltså resultat. Det har möjliggjorts genom att vi tillförde Socialstyrelsen 75 miljoner kronor extra under 2016. Det var en ganska kraftfull satsning som vi sedan har hållit i under 2017 och 2018. Vi tillför 42 miljoner under 2018 och ser att det här kommer att ligga kvar framöver.

Även kunskapsprovet som Solveig Zander lyfte upp i sitt inlägg genomförs nu på ett nytt sätt jämfört med tidigare. Karolinska institutet anordnar på uppdrag av Socialstyrelsen kunskapsprovet som är utarbetat för att på ett rättssäkert sätt kunna pröva den sökandes kunskaper.

Det är ingen hemlighet att Socialstyrelsen har fått kritik för den här processen, bland annat från personer som har genomfört kunskapsprovet. Med anledning av det arbetar nu också Socialstyrelsen tillsammans med KI för att kvalitetssäkra, utveckla och förbättra processen med kunskapsproven. Vi vill ju gärna ha ut de här tandläkarna i Sverige. Sedan dess har det faktiskt skett en utveckling av provet, vilket vi är glada över, även om det är en bit kvar.

Jag vill också säga någonting om frågan som du lyfter upp när det gäller dem som har en polsk tandläkarexamen. Som jag beskrev har Socialstyrelsen, mot den här bakgrunden som Solveig Zander också är väl insatt i, avslagit ansökningar om svensk legitimation från personer som har avlagt tandläkarexamen i Polen. Avslagen har också prövats av Förvaltningsrätten i Stockholm som har gått på Socialstyrelsens linje och ställer sig bakom den. Bedömningen man gör är att det skulle strida mot yrkeskvalifikationsdirektivet att till exempel införa en sådan auktorisation som man har gjort i Norge, och därför har inte det varit en framkomlig väg för oss.

Den överenskommelse som Polen har gjort med Norge är också uppe i kommissionen för granskning. Finland gör samma bedömning som Socialstyrelsen har gjort när det gäller de här ansökningarna som grundar sig

på överenskommelsen mellan Polen och Norge, och man avslår därför ansökningar om legitimation som tandläkare.

Anf. 29 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Det är bra att ministern är ute och träffar tandläkare. Där har vi inte träffats någon gång, vilket det annars händer att vi gör eftersom vi besöker samma ställen.

Nu handlar det om tandläkare, och jag måste säga att om man har vidtagit kraftfulla åtgärder och det fortfarande bara är 1 av 121 som klarar av provet och SKL fortfarande menar – och dem litar jag på – att det tar fem år har man inte hunnit göra så mycket åt de brister som finns. Därför kan jag säga att jag verkligen håller med om att kraven som ställs på kunskaper, färdigheter och förhållningssätt för svensk legitimation också naturligtvis ska uppfyllas av dem som har genomgått sin utbildning på annan ort.

När det gäller utbildningen i Polen vet man vad regelverket är om man söker dit nu, men om man näst intill hade gjort färdigt sin utbildning när reglerna ändrades – man kanske gick sista eller näst sista terminen – står man sig slätt i dag. Då får man inte jobba i Sverige. Därför har jag ett förslag om att man skulle kunna förlänga de särskilda förordningarna och ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram särskilda krav för just den här kategorin som ska uppfyllas under tiden man går adeptutbildningen eller handledarprogrammet och att de kvalitetssäkrar att regionerna och lands-tingen fullföljer detta så att man kan jämställa det med en AT-tjänst i ett annat land. Det är att uppfinna ett sätt för att klara av just den kategorin. Inte kan ministern mena att de ska påbörja en ny utbildning i Sverige för att bli tandläkare? Det skulle vara helt absurt. Här gäller det att göra något specifikt för dem.

För övrigt kan man göra mycket mer för dem som är från länder utanför EU och EES. Man kan till exempel ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att ta ansvar för tandvårdsutbildad personal så att de kan auskultera och praktisera inom tandvården. Man kan också se till att KUT-utbildningen, alltså den speciella kompletteringsutbildningen, också förläggs till Umeå. På så sätt möjliggör man för dem som går utbildningen att praktisera i Norrland där vi har den absolut största bristen. Det skulle kunna göra att de snabbare kommer ut i jobb.

Man skulle också kunna möjliggöra för Arbetsförmedlingen och Socialstyrelsen att få ett gemensamt uppdrag att ansvara för preparandutbildning för dem som kommer från länder utanför EU eller EES-länder. Ett specifikt kunskapsprov skulle kunna införas för dem, precis som de som finns för läkare. Det kan inte vara så svårt att komma på. Detta är oerhört viktiga, angelägna och enkla sätt att göra det på.

Sist men inte minst har man möjlighet att få etableringsersättning när man gör kompletterande praktik. Men om man råkar jobba extra för att tjäna ihop lite kan man bli av med etableringsersättningen. Detta kan inte vara rimligt. Alla studenter vill kunna jobba och få en extra peng. Se till att det här med etableringsersättningen rättas till för dem som ska komplettera och göra praktik för att bli legitimerade tandläkare i vårt land, ministern!

Detta var konkreta, enkla förslag. Jag ger dem till ministern.

Prot. 2017/18:94

10 april

Svar på
interpellationer

Anf. 30 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Solveig Zander, för ditt stora engagemang i frågan och för att du är konkret och engagerad i hur vi kan lösa tandläkarbristen på ett klokt och bra sätt!

Som jag sa i mitt svar har vi i dag tre vägar för dem som har fått sin tandläkarutbildning utanför EU att erhålla en legitimation. De kan söka till en ordinarie tandläkarutbildning. De kan också läsa en kompletterande utbildning för personer som har en avslutad tandläkarutbildning från högskola. Det tredje är det som jag nämnde i mitt förra inlägg, nämligen Socialstyrelsens process med kunskapsprov. Vi har arbetat hårt för att förbättra kunskapsprovet med anledning av exempelvis den kritik som har framförts. Det har nu blivit tydligare för deltagarna, och möjligheterna till förberedelse inför kunskapsproven har också förbättrats.

Faktum är att när det gäller den andra vägen – att gå en kompletterande utbildning för att få sin examen – har regeringen gjort stora satsningar under mandatperioden. Redan 2016 föreslog vi i budgetpropositionen en kraftig utökning av medlen till kompletterande utbildning. Satsningen beräknas uppgå till totalt 470 miljoner inklusive studiemedel till år 2020. I dag är det endast Umeå universitet som inte bedriver en kompletterande tandläkarutbildning, av de fyra lärosäten som har tillstånd att utfärda tandläkarexamen.

Under 2016 beslutade vi också om uppdrag till flera högskolor för att planera för och bygga upp kompletterande utbildningar för personer med avslutad utländsk utbildning, däribland ett uppdrag till Malmö universitet att bygga upp en kompletterande tandläkarutbildning. År 2018 har faktiskt 19 lärosäten möjlighet att med särskilda medel anordna kompletterande utbildning.

Jag skulle vilja återkomma till det här med tandläkarexamen från Polen. Det är självklart att de personer som har hamnat i kläm inte ska behöva börja om från början. Jag vet att denna fråga har diskuterats i till exempel riksdagens socialutskott, där min statssekreterare Agneta Karlsson var den 6 mars för att diskutera den uppkomna situationen för personer med tandläkarutbildning från Polen och hur den kan lösas. Agneta informerade då om att regeringen planerar att ge Socialstyrelsen i uppdrag att se över frågan med målsättningen att hitta en lösning.

De åtgärder som eventuellt kan vidtas för att lösa situationen behöver övervägas och utredas noggrant, för en lösning för dessa tandläkare kan också få konsekvenser för erkännande av andra hälso- och sjukvårdsyrken från andra länder inom EU. Det var därför som jag i mitt förra inlägg, även om jag inte hann avsluta det helt, redogjorde lite grann för den komplexitet som inte bara vi utan även andra nordiska länder har mött i denna fråga.

Vi har ett fast fokus på att hitta vägar framåt där, för att vi ska kunna tillvarata denna resurs i Sverige på bästa möjliga sätt.

Anf. 31 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Tack, ministern!

När regeringen har satsat oerhört mycket på denna fråga och det ännu inte har givit resultat måste man fundera över att göra något annat. Jag vill att det ska komma snabba och tydliga förslag, för detta behöver inte utredas längre. Detta är välkänt, har ministern till och med skrivit.

I anslutning till att statssekreteraren var i socialutskottet den 6 mars trodde jag att ministern skulle komma med förslag till mig här i dag på vad regeringen har tänkt göra ytterligare. Man kan inte göra en speciell utbildning för tandläkare, säger ministern, därför att det kan få följdverkningar för andra, likartade yrken inom vården. Vi har ju speciella åtgärder för läkare som tandläkarna inte är med i – vi har olika utbildningar för dem. Tandläkare har ingen AT-tjänst, men det har läkare. Alltså kan man skapa olika möjligheter för våra tandläkare att kunna jobba.

En tandläkare som har utbildning från Polen kan faktiskt jobba i Finland. Ställer man inte lika höga krav i Finland på kvaliteten på det som utförs som vi gör i Sverige? Jo, det gör man. Därför är det unikt att Sverige behandlar dessa välutbildade ungdomar på det här sättet. Det är en katastrof för ungdomarna, som inte kan börja arbeta och tjäna sitt uppehälle. Det leder till oerhörda personliga tragedier, och detta vill jag verkligen undanröja. Det är därför jag är engagerad, ministern.

Jag hoppas att ministern har tagit detta på yttersta allvar och medverkar till att vi får en snabb förändring.

(Applåder)

Anf. 32 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Vi tar naturligtvis hela frågan hur vi kan få fler tandläkare som är verksamma i Sverige på största allvar. Det är därför som jag i denna interpellationsdebatt nogsamt har beskrivit hur vi arbetar med frågan.

Faktum är att dimensioneringen av den kompletterande tandläkarutbildningen har ökat sedan 2014. Då hade vi 30 helårsstudenter när det gäller den kompletterande tandläkarutbildningen, och 2018 har vi 46. Dimensioneringen av utbildningen baseras på lärosätenas underlag. Lärosätena bedömer att det finns ett söktryck till den kompletterande tandläkarutbildningen, men bland annat med anledning av att det är svårt att få så kallade VFU-platser eller kliniska placeringar har de universitet som nu bedriver utbildningen bedömt att de i nuläget inte kan utöka den ytterligare.

Jag vill komma tillbaka till frågan om tandläkare och den polska problematiken och återigen understryka att det är regeringens ambition att lösa den. Vi har varit tydliga med att vi kommer att titta på hur vi ska lösa den på bästa sätt, men det är inte helt enkelt.

Norge har som sagt ingått en överenskommelse med Polen som innebär att personer som har polsk tandläkarexamen kan få behörighet att utöva yrket i Norge utan att ha fullgjort praktisk tjänstgöring i Polen. Förvaltningsrätten i Stockholm bedömer dock att det inte är möjligt att göra detta i Sverige. Finland gör samma bedömning som vår socialstyrelse. Danmark har tidigare haft en lösning, men den har man nu dragit tillbaka.

Vi vill lösa detta på ett hållbart sätt, långsiktigt, så att vi kan tillvarata de 300 potentiella tandläkare som det handlar om, så att de kan arbeta i Sverige.

Tack för en bra och engagerad debatt!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellationerna 2017/18:424 och 425 om vinster i välfärden

Anf. 33 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Helena Bouveng och Jörgen Warborn har var för sig frågat mig om jag och regeringen avser att lämna ett förslag om vinster i välfärden till riksdagen och hur jag avser att motivera ett sådant förslag. Jag besvarar frågorna gemensamt.

Regeringen har överlämnat propositionen *Tillstånd att ta emot offentlig finansiering inom socialtjänsten, assistansersättningen och skollagsreglerad verksamhet* till riksdagen den 20 mars. Med förslaget tar regeringen fasta på skattebetalarnas önskan att offentliga medel som huvudregel ska återinvesteras i välfärdsverksamheten till nytta för barn, elever, brukare och för de anställda. Regeringen anser att förslaget är nödvändigt och proportionerligt i syfte att skydda det allmännas intressen. I propositionen har regeringen beaktat Lagrådets synpunkter och gjort vissa förtydliganden och förändringar i enlighet med Lagrådets förslag. Men i vissa frågor gör regeringen en annan bedömning än Lagrådet. Dessa framgår i sin helhet av propositionen. Regeringen har också tagit fram en promemoria med justeringar av förslaget i syfte att bättre ta hänsyn till små företags och idéburna aktörers förutsättningar. Promemorian är ute på remiss till den 19 april.

Regeringen har också utvecklat konsekvensbeskrivningen i propositionen jämfört med Välfärdsutredningens underlag och lagrådsremissen. Jag vill understryka att regeringens uppfattning är att den här propositionens konsekvensanalys är betydligt mer omfattande än vad som är normalt för den här typen av reformer. Jämfört med till exempel friskolereformen på 1990-talet och införandet av obligatoriskt vårdval i primärvården är det här förslagets konsekvensbeskrivning avsevärt mer ingående.

Jag vill avslutningsvis framhålla att en majoritet av svenska folket vill få bort oregerade vinster från välfärden. Regeringen bedömer att välfärden kommer att behöva tillföras stora resurser under de närmaste åren. Det gäller inte minst skola och äldreomsorg. Det är då inte rimligt att samtidigt medge stora utdelningar till vinstdrivande intressenter. Resultaten från SOM-institutets undersökningar stärker regeringens uppfattning att välfärdens legitimitet riskerar att undermineras om stora delar av de offentliga resurserna tas ut från välfärden och delas ut till ägarna av de privata företagen. Detta gäller särskilt då många av de stora välfärdsaktörerna bedriver sin verksamhet i sådana former att deras intäkter inte ens beskattas i Sverige och att de därmed inte själva, i samma utsträckning som andra, bidrar till välfärdens finansiering.

Anf. 34 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! Nu står vi här i kammaren igen och debatterar den minst sagt omdiskuterade välfärdsutredningen – en utredning som har varit ute på remiss och som, enligt ministern, nu har omarbetats till ett lagförslag. Sällan har väl en utredning som denna fått så mycket kritik från alla möjliga och omöjliga håll! Det skulle kanske vara exitbeskattningen som den socialdemokratiska regeringen gav ett uppdrag till Skatteverket att utforma. Det var en utredning som helt genomfördes av Skattemyndigheten utan några personer från näringslivet eller från något annat håll. Så gick

det som det gick också. Regeringen insåg att det helt enkelt inte var hållbart. Konsekvenserna för inte minst små och medelstora företag hade blivit ödesdigra. Förslaget hamnade i papperskorgen där denna utredning också bör hamna.

Konsekvenserna av den S-märkte Ilmar Reepalus förslag om vinstförbud inom välfärden är minst lika ödesdigra, inte minst för små och medelstora företag inom välfärden och inte minst för alla elever, sjuka och äldre som valt sin vård, sin skola, sin omsorg av just den utföraren. Det gäller inte minst alla anställda som inte längre har möjlighet att välja någon annan arbetsgivare än den som man är hänvisad till. Värst av allt kan detta leda till att man byter bransch.

Fru talman! Kritiken är massiv, och den kommer inte enbart från företagare utan den kommer från minst sagt tunga instanser. Lagrådet har nu granskat regeringens och Vänsterpartiets förslag till begränsning av vinster i välfärden. Man gör bedömningen att det inte är ett bra förslag. Den kritik som Lagrådet riktat mot förslaget handlar bland annat om bristande konsekvensanalys för de företag som bedriver verksamheter eller för dem som är beroende av deras tjänster. Lagrådet menar vidare att förslaget är dåligt berett och kan till och med strida mot grundlagen.

Även Riksrevisionen sågar utredningen. Riksrevisionen säger i sitt remissyttrande att utredningen har stora brister när det gäller att bedöma vilka konsekvenser en eventuell vinstbegränsning kan ge både för branschen i sig och för kunderna, det vill säga eleverna, patienterna och våra gamla.

En inte helt okänd före detta finansminister, Kjell-Olof Feldt, och partikollega till ministern säger: Det här är värre än tanken på löntagarfonderna.

Min enkla fråga till civilministern blir om ministern håller med Kjell-Olof Feldt. Eller anser ministern att Vänsterpartiets partiledare Jonas Sjöstedts ord väger tyngre?

Anf. 35 JÖRGEN WARBORN (M):

Fru talman! Jag vill rikta ett tack till statsrådet för svaret.

När jag lyssnade på svaret ställde jag mig själv frågan: Är Socialdemokraterna ett regeringsdugligt parti? Bristen i konsekvensutredningen är påtaglig, och den kan få allvarliga konsekvenser. Kritiken från tunga remissinstanser är massiv. Då måste frågan ställas: Är Socialdemokraterna ett regeringsdugligt parti?

Att regeringen är direkt företagarfientlig har blivit tydligt under den här mandatperioden. År 2012 möttes näringslivet av en nyvald S-ledare som med en affärsplan och en industrikansler skulle nyindustrialisera Sverige och stärka entreprenörskapet.

Det var nog en del som trodde att Löfven, Damberg och kanske Shekarabi utgjorde en ny och mer företagervänlig typ av socialdemokrater. Men nu har vi facit. Skatterna på jobb och företagande har höjts med 40 miljarder. Nyföretagsamheten är den lägsta på tio år. Huvudkontor lämnar landet. Det sammanfattande omdömet på företagsklimatet i Sverige sjönk under förra året till det lägsta sedan Svenskt Näringsliv började mäta – en bottennotering.

Den socialdemokratiskt ledda regeringen har infört eller hotar med att införa en rad skatter och regeländringar som slår direkt mot näringslivet.

Det är försämrat RUT och ROT, höjda arbetsgivaravgifter, höjda marginalskatter, hot om förmögenhetsskatt, flygskatt och det som vi debatterar i dag: ett förbud mot vinster i välfärdssektorn som slår mot väldigt många välfärdsföretag och som hotar valfriheten.

Socialdemokraterna lägger här fram ett förslag som enbart är ideologiskt motiverat. Man vill helt enkelt inte ha fristående aktörer inom välfärden. De är helt immuna mot kritiken av bristen på konsekvensbeskrivningen.

Regelrådet är ett beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådets uppgift är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar. På nästan samtliga punkter där Regelrådet bedömer regeringens förslag får man kritik. Jag ska läsa upp dessa punkter så att statsrådet får möjlighet att kommentera så många områden som han hinner med i sitt inlägg om hur regeringen har mött sin egen myndighets kritik.

- Regelrådet finner beskrivningen av alternativa lösningar och effekterna av om ingen reglering kommer till stånd bristfällig.
- Regelrådet finner beskrivningen av behovet av speciella informationsinsatser bristfällig.
- Regelrådet finner beskrivningen av påverkan på företagens administrativa kostnader bristfällig.
- Regelrådet finner beskrivningen av påverkan på företagens andra kostnader och verksamheter bristfällig.
- Regelrådet finner beskrivningen av påverkan på konkurrensförhållanden för berörda företag bristfällig.
- Regelrådet finner beskrivningen av regleringens påverkan på företagen i andra avseenden bristfällig.
- Regelrådet finner beskrivningen av särskild hänsyn till små företag vid regleringens utformning bristfällig.

Så statsrådet: Hur har ni ändrat propositionen för att möta denna kritik?

Anf. 36 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack Helena Bouveng och Jörgen Warborn för inläggen, för interpellationerna och för att jag får möjligheten att här i dag förklara varför det är så viktigt för denna regering – och det borde vara lika viktigt för denna riksdag – att säkerställa att skattebetalarnas pengar används till svensk skola och svensk äldreomsorg och inte tillåts läcka från verksamheterna. De elever som är här på besök i dag förtjänar en riksdag och ett regelverk som står på deras sida och som är beredd att slåss för att skattepengarna ska användas till deras lärare. Våra äldre förtjänar en riksdag som slåss för att pengarna till äldreomsorgen ska komma brukarna till godo.

Fru talman! Som civilminister med ansvar för kommunerna reser jag ofta runt i vårt land. Den här veckan har jag besökt Västmanland. I morgon ska jag besöka Halland. Resten av veckan ska jag besöka bland annat Jämtland. Oavsett vart jag åker får jag höra om de enorma ekonomiska och verksamhetsmässiga utmaningar som finns inom välfärden. Med tanke på

att vi blir fler, att vi blir allt äldre och att vår konsumtion av välfärdstjänster ökar har vi riktigt stora utmaningar inom skolan, äldreomsorgen och sjukvården. Pengarna räcker inte till.

Av detta kan man dra några slutsatser:

1. Utrymmet för skattesänkningar är i princip obefintligt. Tron att man kan sänka skatter och samtidigt klara av äldreomsorgen och skolan är direkt felaktig.
2. Vi måste säkerställa att varje skattekrona används så effektivt som möjligt.

Jag möter ofta personal inom äldreomsorgen, till exempel undersköterskor, som vittnar om den underbemanning de har och att kollegor sjukskriver sig på grund av stressen. Jag möter ofta lärare som vittnar om att de inte är tillräckligt många på skolorna. När jag möter dessa medarbetare inom välfärden tänker jag: Hur kan det komma sig att det i riksdagen finns krafter, som nu leds av moderater och sverigedemokrater, som vill slåss för obegränsade vinster inom välfärden och obegränsade vinstuttag från svensk skola och äldreomsorg? Hur kan vissa ledamöter av denna kammare se som sin uppgift att kämpa för ett regelverk som innebär att skattepengar lämnar verksamheten? I stället för att pengarna används till att anställa fler lärare, höja lärarlönerna och förbättra villkoren för lärarna och undersköterskorna tillåter vi nu ett läckage.

Om vi hade diskuterat detta i slutet av 90-talet hade jag förstått om det fanns en okunskap hos moderata och sverigedemokratiska företrädare. Men i dag med vår kunskap om obegränsade vinsters effekter, inte minst vad gäller villkoren för personalen inom välfärden, och om läckaget från svensk välfärd undrar jag hur det kan komma sig att aktörer i denna kammare slåss för obegränsade vinstuttag.

Låt mig avslutningsvis återigen får säga det som jag många gånger har sagt här i kammaren:

Vi står upp för valfrihet, mångfald och alla elevers och föräldrars möjlighet att få välja skola. Men detta måste kombineras med ett regelverk som säkerställer att våra skattepengar används till det som de är avsedda för och att eventuella överskott ska återinvesteras i lärare och undersköterskor och inte delas ut som vinst och därmed lämna verksamheten.

Anf. 37 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! Om ministern verkligen hade stått på elevernas, de äldres och de vårdbehövandes sida hade han fokuserat på kvalitet, kunskap och mångfald, inte på något annat.

Även Riksrevisionen har många kritiska invändningar. Jag kan inte läsa upp alla, för det skulle ta all min talartid. Jag väljer ett citat som verkligen beskriver Riksrevisionens inställning till utredningens förslag. Riksrevisionen säger så här: ”Det är prematurt” – sug på den, ni – ”att – som utredningen gör – avfärda möjligheten att ställa tydligare och utförligare kvalitetskrav på företag som ett alternativ till vinstbegränsning och att utredningen inte tillräckligt analyserat de offentligfinansiella effekterna av förslaget.”

Riksrevisionen använder ordet ”prematurlig” i sitt konstaterande om att utredningen helt enkelt inte ordentligt har tagit reda på om det föreslagna vinstskattet verkligen behövs för att kvaliteten ska säkerställas.

Herr talman! Jag nämnde Lagrådet och Riksrevisionen, men även Konkurrensverket stämmer in i denna kritik. Konkurrensverket anser att utredningen inte har lyckats visa att man behöver reglera vinst i välfärden. De anser även att utredningen inte har visat att det finns vare sig övervinster eller selektionsproblem på de välfärdsmarknader där uppdrag tilldelas efter konkurrensutsättning.

Även Advokatsamfundet är tydligt i sitt ställningstagande. Man menar att det finns en risk att förslaget strider mot regeringsformens avsnitt om näringsfrihet, mot Europakonventionen och mot den fria rörligheten inom EU-rätten.

Vi har alltså en utredning, herr talman, som sågas av många tunga instanser. Vi har en riksrevision som använder begreppet ”prematurlig”, ett konkurrensverk som starkt ifrågasätter om det verkligen finns övervinster och selektionsproblem och ett advokatsamfund som ser en risk att det strider mot Europakonventionen. Och då har jag inte ens nämnt de 4 500 välfärdsföretag som kommer att läggas ned vid en sådan begränsning. Vi talar om små hemtjänstbolag, skolor, vårdcentraler och äldreboenden.

Hur kan vi ha en regering som ens tänker tanken att lägga fram ett sådant förslag? Precis som min kollega, Jörgen Warborn, sa tidigare har jag nog aldrig upplevt en så företagsfientlig regering som den som finns nu. Hur kan en regering helt slå dövörat till det svenska näringslivet, där fyra av fem jobb skapas? Det lär ju inte vara Jonas Sjöstedt som har lösningen till Socialdemokraternas löfte om att ha Europas lägsta arbetslöshet och heller inte lösningen till att kvaliteten i välfärden säkerställs.

Ministern talar så varmt om att regeringen vill ha valfrihet, mångfald och kvalitet. Se då till att fler aktörer kan vara med och bidra till att en sådan utveckling de facto sker! Det gör man inte när man motarbetar privata aktörer som är med och utvecklar kvaliteten i välfärden.

Anf. 38 JÖRGEN WARBORN (M):

Herr talman! I mitt första anförande gav jag statsrådet möjlighet att bemöta den kritik som Regelrådet riktade. Inte med ett enda ord valde statsrådet att bemöta den. Med ideologiska skyggglappar på gav han inte ett enda svar.

Låt mig göra några nedslag i den kritik som har riktats mot regeringens förslag från andra tunga remissinstanser.

Enligt Riksrevisionen utgör utredningens betänkande inte ett fullgott beslutsunderlag. Man menar bland annat att det inte är klarlagt i vilken utsträckning företag kan komma att lämna marknaden och i vilken utsträckning det finns beredskap och kapacitet hos det allmänna att möta upp detta. Riksrevisionen pekar också på att förslaget utgör ett stort avsteg från grundläggande principer som gäller för svensk bolagsrätt och att det framstår som särskilt angeläget att konsekvensanalysen är grundlig.

Kommerskollegium framför att utredningens proportionalitetsbedömning av förslaget är bristfällig.

Ekonomistyrningsverket anser att det inte går att göra någon speciell bedömning av de samhällsekonomiska eller offentligfinansiella effekterna utifrån det underlag som utredningen påvisar.

Statskontoret anser att utredningen inte presenterat något underlag som gör det möjligt att bedöma om nyttan med dess förslag står i rimlig proportion till de möjliga konsekvenserna.

Uppsala universitet anser att förslaget i praktiken utgör ett vinstförbud och att det är en ineffektiv åtgärd vars konsekvenser är otillräckligt utredda.

Enligt Lagrådets bedömning är all denna kritik inte ogrundad. Låt mig påminna om att Lagrådet inte är vilken remissinstans som helst. Där ingår domare från Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen. De ska granska hur lagförslag förhåller sig till grundlagarna och rättsordningen i övrigt.

Tillåt mig att direkt citera från Lagrådets yttrande. När det gäller det kommunala självstyret skriver Lagrådet: ”Om det skulle visa sig riktigt att de föreslagna reglerna kraftigt kommer att inskränka tillgången till enskild företagsamhet inom de aktuella välfärdsområdena, innebär detta i praktiken ett mycket betydande ingrepp i självstyrelsen.”

När det gäller en av våra grundlagars skrivningar om näringsfrihet skriver Lagrådet: ”Enligt Lagrådets mening saknas en tillräckligt djupgående analys av förslagets förenlighet med näringsfriheten.”

Lagrådet fortsätter: ”Det är förenat med risker att införa en reglering såsom den föreslagna utan en mer djupgående analys av de konstitutionella frågorna.”

Med anledning av den kraftiga kritiken från tunga remissinstanser, däribland regeringens egna myndigheter, vill jag fråga: Anser civilministern och regeringen att konsekvenserna av deras lagförslag är tillräckligt utredda, så som man kan förvänta sig av ett regeringsdugligt parti? Det hade varit mycket intressant att till protokollet få ett tydligt ja eller nej på den frågan, med motivering. Lagrådet, Regelrådet, Riksrevisionen, Ekonomistyrningsverket, Kommerskollegium, Statskontoret och Uppsala universitet verkar inte tycka så.

Anf. 39 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! I Helena Bouvengs och Jörgen Warborns inlägg lyser en grupp med sin frånvaro: svenska folket. Det sägs inte ett ord om den stora majoritet av svenska folket som vill begränsa vinsterna i välfärden. Det sägs inte ett ord om den stora majoritet bland moderata väljare som vill begränsa vinsterna i välfärden och skolan. Det finns en orsak till detta, herr talman, som inte har att göra med de argument som vi nu har hört från talarstolen. Folket, våra medborgare, minns JB-konkursen. De minns rapporter om missförhållanden inom äldreomsorgen som en effekt av den stora vinstjakten och viljan att maximera vinsterna genom att minska kostnaderna och därmed också bemanningen i äldreomsorgen.

Svenska folket har följt den här frågan sedan mitten av 90-talet och ser fördelarna med mångfald och valfrihet men också nackdelarna med stor vinstjakt i välfärden. Svenska folket vet nu att vi är ensamma i Europeiska unionen och i västvärlden med att tillåta obegränsade vinstuttag från den offentligt finansierade skolan. Svenska folket vet att det går att kombinera valfrihet och inflytande för brukarna med ett regelverk om hur resurserna ska användas och som sätter stopp för läckaget.

Har den här frågan utretts noga? Ja, jämför denna utredning, denna debatt och denna kritik, som är naturlig i en sådan här lagstiftningsprocess, med den diskussion och det underlag som föregick friskolereformen. Eller låt oss backa till när lagen om valfrihetssystem infördes eller när tvånget för Sveriges landsting att införa valfrihetssystem i sjukvården infördes. Gjordes det några riktiga konsekvensanalyser då?

Vet vi hur dessa system har påverkat kostnadsutvecklingen inom välfärden, eller tror vi att resurserna i välfärden är obegränsade? Den moderata utgångspunkten verkar ju vara att det inte spelar någon roll vilka regler man har, för resurserna är obegränsade. En nyhet för mina kära vänner här är därför att vi har begränsade resurser i äldreomsorgen och i skolan. Då måste vi bestämma oss för att ha regler för hur dessa knappa resurser ska användas, så att de inte används till friskoleetableringar i Norge eller Saudiarabien utan till löner åt svenska lärare och undersköterskor.

Det är där vi står i dag. Våra skattepengar, som ska gå till välfärden och skolan, finansierar uppbyggnaden av friskolor och fristående förskolor i Norge eller, som vi nyligen kunnat läsa, i Saudiarabien.

Herr talman! Vi har tillräckligt många utmaningar i vår välfärd. Jag och regeringen står för det här förslaget, för vi vet att det behövs regler, så att vi undviker fler fall som JB-konkursen, som ju föregicks av stora vinstutbetalningar.

Vi vet att regelverket behövs om vi inte ska se upprepade Caremaskandalen. Vi vet att det är en skyldighet gentemot våra skattebetalare. Vi vet också att det finns en mycket stark lobbyism mot detta förslag, denna folkvilja. Men någonstans måste svenska folkets röst segra i denna fråga.

Anf. 40 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! Nu är det inte bara tunga myndigheter och företagare som har sagt sitt utan också de idéburna organisationerna, som ofta lyfts fram som positiva exempel i debatten om vinster. Det kanske inte är så konstigt att regeringen har valt att undanta dessa, då man är väl medveten om att inte heller de klarar av ett vinstförbud.

I Samarbetsorganisationen Forums remissvar skriver man att man stöder tanken på att välfärden präglas av socialt ansvarstagande, kvalitet och mångfald. Men man skriver också att förslaget gör det omöjligt att bedriva privat välfärd, vare sig man är vinstutdelande eller icke vinstutdelande. Vinster kan återinvesteras i verksamheten, så att socialt ansvarstagande, mångfald och kvalitet kan komma till stånd.

På tal om svenska folket kan jag upplysa ministern om att om man frågar svenska folket om de tycker att valfrihet och kvalitet i sjukvården, omsorgen och skolan är viktigt visar det sig – detta vet ministern lika väl som jag – att det finns en klar majoritet som säger ja. Detta är något som utredningen fullständigt bortser från.

Jag har gått i skola i England. Jag tror inte att vi vill ha deras system, där det är en nödvändighet att betala höga avgifter för att man ska komma in på rätt universitet eller högskola. Jag är jättestolt över att vi har det system vi har i Sverige. Jag tycker inte att vi ska titta på andra länder. Jag är stolt över det system som vi är ensamma om.

Därför vill jag uppmana ministern att låta detta förslag hamna i papperskorgen i likhet med förslaget om exitbeskattning. Låt oss tillsammans fokusera på hur kvaliteten i vår välfärd ska säkras. Detta måste väl vara viktigare än att ta hänsyn till Jonas Sjöstedt?

Anf. 41 JÖRGEN WARBORN (M):

Herr talman! Jag har ställt några frågor till statsrådet, men jag har än så länge inte fått ett enda svar. Det har varit ideologiska svar.

Vi tycker ju olika i den här frågan. Jag har försökt förstå varför regeringen lägger fram en proposition som är så dåligt underbyggd. Jag har ställt mig frågan om socialdemokratin är regeringsduglig, och den frågan har jag ställt mot bakgrund av kritiken mot det här förslaget.

Regelrådet finner att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i 6 och 7 § förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning. Lagrådet skriver sammanfattningsvis, efter att ha räknat upp ett antal rubriker i yttrandet: ”Mot bakgrund av vad som anförts under rubrikerna ... finner Lagrådet att de remitterade förslagen inte är ägnade att läggas till grund för lagstiftning.” Det är väldigt tung kritik, men jag har inte fått några svar från statsrådet när det gäller detta.

Socialdemokraterna lägger alltså fram ett förslag vars konsekvenser flera remissinstanser varnar för. Det är konsekvenser som kan påverka väldigt många människor – alla de människor som har valt en fristående aktör för sina välfärdstjänster. De riskerar nu att inte längre ha någon valfrihet.

Snart finns kanske inte längre skolan kvar för de elever som statsrådet hänvisade till tidigare, en skola som de och deras föräldrar har valt. Utförarna kan komma att lägga ned sin verksamhet. Det är en risk som flera remissinstanser pekar på. Detta gör i sin tur att kommuner måste vara redo att på kort varsel ta över dessa tjänster.

Valfriheten hotas för tusentals människor. Företagsamheten hotas. Förslaget är mycket tveksamt i förhållande till våra grundlagar. Men ändå väljer regeringen att lägga fram en proposition. Är Socialdemokraterna regeringsdugliga? Det är nog en fråga som varje väljare får ställa sig i det kommande valet.

Anf. 42 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Tack, Helena Bouveng och Jörgen Warborn, för en bra diskussion som tydliggör skillnaderna i svensk politik!

Under den här debatten har jag kommit att tänka på de kommentarer som fälldes av de borgerliga statsråden under den förra mandatperioden, då vi fick rapporter om missförhållanden på grund av vinstjakten i välfärden. Jag vet inte om mina motdebattörer minns hur Anders Borg uttalade att riskkapitalisterna inte skulle tillåtas i den offentligt finansierade välfärden eller hur andra statsråd sa att den som är ute efter stora vinster inte har något i svensk välfärd att göra.

Det var retoriska grepp och kommentarer efter rapporter om missförhållanden som hade uppstått på grund av avsaknaden av regelverk och på grund av att vi hade tillåtit en vinstjakt i svensk välfärd, till skillnad från hur man hade gjort i andra, jämförbara länder.

Men nu kommer vi till sanningens stund. Nu är det inte bara kommentarer och vackra ord. Den 4 juni ska denna kammare ta ställning till om vi ska få ett regelverk som ställer krav på dem som får ta emot svenska skattepengar för att bedriva välfärdsverksamhet i vårt land eller om vi ska fortsätta att tillåta vinstjakten i vårt samhälle. Valet görs av denna kammare, och varje riksdagsledamot som deltar i den omröstningen har ett ansvar. I slutändan handlar det om hur vi ska använda de skattepengar som vi med tvång tar in från medborgarna för att finansiera gemensamma angelägenheter.

Svenska folket har valt sida för länge sedan. De förväntar sig att vinsterna i välfärden begränsas. Nu går frågan vidare till riksdagsledamöterna.

Tack för denna debatt!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2017/18:436 om viltolyckor

Anf. 43 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Edward Riedl har frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit eller vilka åtgärder jag planerar att vidta för att säkra upp det svenska vägnätet och minska antalet viltolyckor.

Jag är medveten om de problem som viltolyckor på våra vägar och järnvägar varje år orsakar. Vid snörika vintrar, som denna, har olyckorna på många håll varit fler än vanligt. Regeringen anser därför att det är viktigt att samhället långsiktigt verkar för att minska antalet. Det är många olika faktorer som sammantaget påverkar viltolyckorna, och frågan är därför mycket komplex.

Viltolyckorna har de senaste åren ökat i Sverige. Generellt sett är de främsta orsakerna till detta ett ökat trafikarbete på allt fler vägar och järnvägar. Lokalt och regionalt kan stora variationer förekomma. Olyckorna varierar till exempel med trafikmängd, hastighet, populationsstorlek, fragmentering och fördelning av viktiga resurser för djuren i landskapet och bebyggelsens utformning.

Trafikverket har ansvar för att vidta åtgärder i infrastrukturen för att minska viltolyckorna, och de arbetar med ett flertal olika åtgärder. Viltstängsel har satts upp på många ställen, men de behöver i vissa fall kompletteras med säkra passager där viltet kan passera fritt under eller över vägen. Underhåll och reparation av befintliga stängsel och grindar är också viktigt. Trafikverket medverkar också i ett flertal forsknings- och utvecklingsprojekt i syfte att förbättra arbetsätt såväl som att utveckla nya metoder och verktyg som kan användas i fysisk infrastrukturplanering. Syftet är att bli bättre på att ta hänsyn till vilt vid planering och underhåll av infrastruktur.

Det finns även ett väl etablerat samarbete för att arbeta med frågor rörande viltolyckor i Nationella Viltolycksrådet. Det är ett samarbetsorgan där ett flertal myndigheter och frivilligorganisationer kan samarbeta kring en angelägen uppgift.

Sammantaget kan jag konstatera att det pågår ett flertal initiativ och samarbeten för att minska antalet viltolyckor. Jag kommer att fortsätta att följa frågan i min dialog med Trafikverket.

Prot. 2017/18:94
10 april

Svar på
interpellationer

Anf. 44 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Låt mig börja med att konstatera att det har skett en dramatisk ökning av antalet viltolyckor de senaste åren. Det är en del av bakgrunden till att jag tar upp denna frågeställning.

Det dör i snitt fyra personer varje år. Ungefär 200 personer skadas allvarligt, och många har men för livet efter de allvarliga skadorna. Det finns sannolikt också ett visst mörkertal när det gäller dödsolyckorna. Det finns en del väjningsolyckor där man inte kan fastställa detta. Det rubriceras inte som en viltolycka om man kör av vägen, även om det var ett vilt som orsakade att det hände och även om det skrivs i polisrapporten. Vi har också exempel som gäller en minibuss. Tre personer avled då de körde in i en lastbil som bromsade in för en ren.

Man kan konstatera att de allvarliga olyckorna är ganska ojämnt fördelade över landet. Man kan se på Norrlandslänet – dit räknar jag även Dalarna och Gävleborg. En stor del av de allvarligt skadade finns i de länen. Det är klart att det är en rätt ojämn fördelning av detta. I Dalarna har man lika många allvarligt skadade som man har i Stockholm. Sedan kan det förvisso vara stockholmare som besöker Dalarna som råkar ut för dessa olyckor. Men olyckorna är helt enkelt ojämnt fördelade geografiskt.

Vi har ungefär 500 mil väg med viltstängsel – av de 21 000 mil som staten ansvarar för.

Detta orsakar dödsfall. Det orsakar mycket lidande och en stor samhällskostnad. Man brukar säga att samhällskostnaden till följd av viltolyckorna är ungefär 3 miljarder per år.

Jag tänker inte skylla den kraftiga ökningen på denna regering, även om det av någon outgrundlig slump visar sig att olyckorna ökar kraftigt när vi byter regering. Jag tänker inte ens försöka säga att det är denna regerings fel – detta beror givetvis på andra saker. Men det ligger inom ministrernas och regeringens möjlighet att vara delaktig och att vända utvecklingen genom att våga satsa pengar på det svenska vägnätet. Jag kunde möjligen önska att regeringen ville satsa lika mycket som Moderaterna på vägnätet, men jag tänker inte ta den debatten i dag utan i stället inrikta mig på det som är nära möjligt för ministern att göra.

Jag sitter i Polisregion nords insynsråd. Polisen där är lite frustrerad. I Nationella Viltolycksrådet, som ministern hänvisar till, är det, som jag förstår, ett gott samarbete mellan alla de olika aktörerna – polisen, Trafikverket, länsstyrelserna, jägarförbund och så vidare. Men i de regionala vilt- råden ser det lite annorlunda ut. I exempelvis Västerbotten saknas Trafikverket sedan många år. Man har ingen representant på plats, trots att det är polisen som vet vilka vägavsnitt det är som är särskilt olycksdrabbade. Det finns ett sådant exempel i mitt hemlän Västerbotten. Det gäller E45 mellan Storuman och Sandsjö. Den sträckan är mycket olycksdrabbad. Det är många viltolyckor med älg, vilket till slut kommer att innebära dödsolycka om man inte får bukt med detta. Det är tyvärr så det fungerar.

Herr talman! Jag skulle vilja fråga ministern om han kan tänka sig att ta tag i detta: att med de medel han har till buds se till att Trafikverket deltar i de regionala viltolycksråden. Det är nämligen där man kan göra verkstad. Det är där polisen kan berätta vilka trafikavsnitt som man behöver jobba med. Då kan man faktiskt också förändra en del av denna statistik, i och med att färre då drabbas.

Anf. 45 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack, Edward Riedl, för engagemanget! Jag delar det. Jag tycker att det är otroligt viktigt att vi sätter trafiksäkerheten främst i rummet och att vi arbetar med alla de medel som står till buds.

Viltolyckor är svåra, för de sker slumpvis. De är svåra att förutse. Även om man försöker hitta stråk där detta är mer förekommande nu än tidigare säger forskningen att minst 70 procent av viltolyckorna är slumpvis lokaliserade. Alla inser utmaningen i att hitta bra och säkra trafikmiljöer, trots att vi nu har 800 mil väg med viltstängsel.

Ökningen av viltolyckor är också en tydlig signal om att det är ett ökat trafikarbete. Det är fler transporter på våra vägar. Vi är en större befolkning. Det är högttryck i svensk ekonomi. Det är några av förklaringarna.

Tack och lov har vi en stark utveckling i fordonsindustrin i fråga om allt säkrare fordon, som naturligtvis i sig kan skydda människor från att skadas. Men det är ingen tvekan om att vi måste ha en hög ambitionsnivå när det gäller att fortsatt säkra vägarna, inte minst när det gäller viltolyckor. Då är det viktigt med ett starkt engagemang från Trafikverket. Det är helt avgörande.

I den nationella plan som Trafikverket har föreslagit avsätter man över 3,3 miljarder till landskapsåtgärder, där bland annat dessa insatser ingår. Nu är regeringen inte klar med arbetet, men i närtid kommer vi att presentera den nationella planen och också redovisa hur fördelningen av resurser kommer att bli. Jag ser detta som en viktig uppgift för Trafikverket.

Jag vill också svara på den fråga jag fick av Edward Riedl om Trafikverkets engagemang. Jag tycker i grunden att det är en myndighet som ska vara djupt engagerad i samhällslivet, och jag tycker att man i arbetet med den nationella planen har tagit flera steg framåt i att involvera flera delar av samhället. Man tittar till exempel på bostadsbyggandet i framtagandet av en nationell plan. Det handlar om att ha en tätare dialog med kommuner och regioner, så att infrastrukturplaneringen hänger bättre samman med de andra investeringar som görs i samhället.

På samma sätt är det viktigt att Trafikverket är djupt engagerat både ihop med det civila samhällets aktörer när det gäller trafiksäkerhet och viltvård och självklart också ihop med polis och med andra myndigheter. Skulle det behövas förtydligade regelverk för att säkerställa att Trafikverket har ett starkt engagemang i detta är det inga bekymmer att titta på sådana förutsättningar, för jag tycker att det är självklart att man ska ha ett starkt engagemang.

Det är en ökning av trafikolyckorna till följd av viltolyckor, och detta leder till ett antal döda och skadade i trafiken. Även om vi i Sverige är världsledande när det gäller trafiksäkerhet och även om vi har en positiv utveckling med färre döda och skadade i trafiken än tidigare kan vi inte slå oss till ro, utan vi måste sätta igång och göra ännu fler insatser.

Jag har tidigare här i kammaren redovisat hur vi går fram med krav på vinterdäck på tunga fordon och på alla hjul när det gäller bussar. Genom mobiltelefonförbudet får vi förhoppningsvis en mycket säkrare trafik där folk är koncentrerade på att hålla händerna på ratten i stället för att titta på annat. Naturligtvis tror jag också att alkobommar, som vi nu introducerar, kommer att innebära att det blir färre drogpåverkade i trafiken. Det här är viktiga insatser.

Viltolyckor måste kunna förebyggas bättre, och då handlar det om viltstängsel, forskningsinsatser och över- och undergångar liksom ett antal andra insatser. Det kommer naturligtvis att vara en viktig del i den nationella planen, och jag har som sagt inga bekymmer med att säkerställa att Trafikverket är engagerat i detta. Det vet jag att man är nationellt, och det är man på många ställen i hela landet.

Anf. 46 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag tycker att det är bra att samtliga partier i Sverige har höga ambitioner vad gäller trafiksäkerhet. Det är en styrka, och det är också en styrka över tid att det ser ut på det sättet.

Jag skulle önska att den här debatten kunde ske i allmänt samförstånd och att ministern bara tog till sig min uppmaning och sa att så gör vi. Men ministern säger en massa saker, herr talman, och med risk för att solka ned den goda stämningen i talarstolen vill jag bemöta dem.

Ministern säger att de ska införa alkobommar. Det är jättebra med alkobommar för den tunga trafiken, och då vill jag bara påminna den som lyssnar om att det hade vi i fem hamnar när den nuvarande regeringen tog över. Nu har vi det i noll hamnar, eftersom det första regeringen gjorde när den tog över regeringsmakten var att montera ned dessa alkobommar och skeppa dem till Finland.

Efter att en majoritet av riksdagen upprepade gånger har sagt till regeringen att ni måste sätta alkobommar i hamnarna tycker jag givetvis att det är bra att regeringen nu tycker att vi ska göra detta. Det är bra att regeringen lyssnar på detta, men jag ville ändå ta bort lite av den trevliga stämningen och korrigera ministern på dessa områden.

Sedan vill ministern tala om högtryck i ekonomin. Vi har en global högkonjunktur – absolut. Men jag tror inte att det är en så stor del av förklaringen till att viltolyckorna ökar. Förklaringarna från dem som kan de här frågorna är allt från snörika vintrar till ett högt vilttryck, vilket inte är så konstigt, för vi har till exempel en kraftig ökning av vildsvin. Det här är vad de som jobbar med frågorna hänvisar till, och jag tror snarare på den förklaringen.

Herr talman! När jag lyssnade på ministern måste jag säga att jag höll med om väldigt mycket, till exempel när det gäller de höga ambitionerna. Jag önskar att regeringen skulle vilja satsa lika mycket som Moderaterna just på vägnätet, för då skulle det givetvis räcka till mer viltstängsel.

Jag vill inte förminska de resurser vi trots allt har, för de är betydande. Vi har också ett brett samförstånd om hur vi vill jobba med de här frågorna. Men när jag lyssnade på ministern – det kan vara så att jag helt enkelt inte lyckades höra det, och då ber jag om ursäkt – tyckte jag att han sa att han tänkte ta tag i det här och prata med Trafikverket för att se till att man har

en hög delaktighet i de regionala viltolycksråden, därför att det är där man kan göra verkstad.

Det är helt rätt att det för en stor del av viltolyckorna inte går att förutse var de kommer att ske. Trots detta har man bara från polisen i Västerbotten tagit ut fem vägavsnitt med en mycket stor överrepresentation av olyckor. Jag tog ett exempel på en sträcka med väldigt många älgolyckor. Man säger där att man skulle vilja ha en dialog med Trafikverket, för där behöver någonting göras, och man menar att man snart samlat på sig till den första dödsolyckan på detta vägavsnitt.

Det här kan ministern påverka, och jag skulle önska att ministern sa klart och tydligt från talarstolen att han tänker ta tag i detta och på det sätt han kan, genom direktiv till Trafikverket, se till att man ökar närvaron i de regionala viltolycksråden.

Anf. 47 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! När det gäller viltolyckorna är 70 procent slumpvis lokaliserade. Endast 30 procent av klövdjursolyckorna kan knytas till olyckskluster med viss varaktighet och långt färre, ungefär 10 procent, till kluster med varaktighet som sträcker sig över decennier.

Förenklat innebär detta att det är en ganska stor grad av slumpmässighet, vilket gör det svårt. Där tror jag inte att det finns några politiska skillnader, utan alla kan konstatera det. Sedan finns det stråk, och där har ju forskningen ändå kommit en bra bit på väg, där man med över- eller undergångar kan hitta en bra passage för att på så sätt minska risken på särskilt utsatta sträckor. Men det är inte alltid lätt. Trots att man gör stora investeringar kan det ta åtskilliga år innan det sker ens tillnärmelsevis en viltolycka på den sträckan.

Det är den ena delen. När det sedan handlar om Trafikverkets engagemang är det självklart viktigt att man är djupt engagerad i att främja trafiksäkerhetsarbetet. Det var en nyhet för mig att man hade ett dåligt deltagande i den regionala viltvårdsnämnden, för det framgick inte i interpellationen. Skulle det vara så skulle jag inte se positivt på det, för jag tycker att det är viktigt att man är engagerad. Självklart kommer jag att efterhöra om det är så att man har en lägre ambitionsnivå. Det ska man inte ha. Trafikverket ska vara engagerat i trafiksäkerhetsarbetet, och min bild är att man faktiskt är det, vare sig det gäller viltvårdsarbetet eller övrigt trafiksäkerhetsarbete. Skulle det finnas brister kommer jag inte att vara sen att påpeka det. Det är mitt svar till interpellanten i den frågan.

När det gäller orsakerna är det naturligtvis sant att skälet till att antalet olyckor ökar är snörika vintrar – men det är inte bara det. Det är naturligtvis även så att trafikarbetet ökar, eftersom vi är fler i Sverige. Det är en större befolkning, och det är ett ökat tryck i ekonomin. Jag valde att inte göra några stora politiska poänger av det, men jag skulle ju kunna nämna att vi nu har kanske den högsta sysselsättning vi någonsin har haft i Sverige. Vi har en stark ekonomi och 80 miljarder i överskott, till skillnad från den massarbetslöshet och det stora budgetunderskott som vi hade under den förra regeringen.

Detta har dock inte så mycket med viltolyckor att göra. Jag tror att både Edward Riedl och jag och faktiskt de allra flesta i den här kammaren är

engagerade i frågan. Vad kan vi göra för att se till att samverkan lokalt/regionalt fungerar bättre? Vilka resurser har vi till vårt förfogande för insatser som stävjar en utveckling med ökade viltolyckor?

Där lägger den här regeringen ändå 100 miljarder mer i nationell plan än vad den förra regeringen gjorde. Totalt blir det ungefär 700 miljarder som vi i nationell plan kan lägga på insatser på både vägar och järnvägar, för det är viktigt att konstatera att viltolyckor ju sker både på vägar och järnvägar. Inte minst under den här vintern har vi sett det i större utsträckning på järnvägen, vilket som en konsekvens drabbar örnbeståndet. Det har jag fått lära mig när jag läste på underlaget i interpellationsdebatten. Man lär sig alltid någonting nytt.

Jag kan alltså försäkra Edward Riedl om att det här är en fråga som har hög prioritet för mig. Jag förutsätter att Trafikverket har ett högt engagemang i frågan. Jag ser att det är viktigt att vi går vidare och kanske har mer än 800 mils viltstängsel. Jag vet också hur man lokalt och regionalt har kunnat samla aktörer och peka ut vissa sträckor och på det sättet framgångsrikt främjat trafiksäkerheten.

Det är sådant arbete jag uppskattar, och jag tycker att det är viktigt att vi ger signaler från både riksdag och regering och från verk och myndigheter att ett sådant arbete ska fortsätta.

Anf. 48 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Ministern sa att man alltid lär sig något nytt, och det är givetvis ömsesidigt. Jag lärde mig att bilolyckor med örn har fördubblats. Det låter som en mycket ovanlig sorts olycka, men den existerar.

En stor andel av de här olyckorna är svåra att förutse, precis som ministern säger, och jag har inte på något sätt försökt hävda någonting annat. Vad jag däremot säger är att en relativt stor del av dem trots allt rör vissa vägsträckningar, och polisen har tillsammans med dem som bedriver eftersök och så vidare ganska god koll på var dessa extra utsatta områden finns. Det är där det är möjligt att göra någonting om man jobbar i de regionala råden.

Jag försökte skriva ned vad ministern sa, herr talman. Dåligt deltagande trodde han inte det var, men han skulle inte se positivt på om det var så. Han skulle efterhöra hur det var, men hans bild var att det inte var så. Finns det brister skulle han påpeka det. Det är också min uppmaning till ministern.

Det är väl bra. Jag är en dålig politiker när det gäller att tolka orden; jag tycker om ja eller nej, klart och tydligt. Men jag tolkar det ändå, herr talman, som att ministern avser att ta tag i detta. I Västerbottens regionala viltolycksråd är det flera år sedan man hade något deltagande från Trafikverket, och det vore bra om de var där.

Jag ska inte gå in i diskussionen om hur jobbigt det måste ha varit för den här regeringen att ärva Europas mest välskötta ekonomi. Den kan vi spara till en annan debatt. Men det måste ha varit mycket plågsamt för regeringen.

Anf. 49 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Att ärva ett budgetunderskott på 60 miljarder kronor och hög arbetslöshet har vi gjort förr. Faktum är att varje gång det har varit en

borgerlig regering har vi ärvt både stora budgetunderskott och hög arbetslöshet, men precis som tidigare har vi också vänt utvecklingen. Nu är det hög sysselsättning och god ekonomi. Det verkar vara en klassisk uppgift. Så var det när jag kom in i riksdagen 1994, och så har det varit sedan dess.

Skälet till att jag ibland inte entydigt svarar ja eller nej är att jag vill undvika att hamna i konstitutionsutskottet i frågor om detaljstyrning av myndigheter. Edward Riedl vet att jag som statsråd inte kan uttala mig exakt om vilken tjänsteman på Trafikverket som ska delta i vilka möten. Men jag förutsätter att Edward Riedl som lokal ledamot påpekar detta för representanterna. Självlklart har Edward Riedl säkert redan agerat lokalt och regionalt och skrivit brev till Trafikverket och begärt att de ska delta.

Jag kommer att göra vad jag kan för att påpeka vikten av att Trafikverket engagerar sig i trafiksäkerhetsarbetet. Det ska man göra i alla delar av landet. Min bild hittills är att de gör det på ett bra sätt. Hemma i länet har det fungerat väl, och på nationell nivå har jag vid mina besök vid olika verksamheter sett ett starkt engagemang från Trafikverkets sida. Om det finns brister ska de naturligtvis åtgärdas.

Jag väljer att inte hålla en lång politisk diskussion i frågor om viltolyckor eftersom jag tror att de som följer debatten inser att det kan knappast vara en fråga som skiljer om man är moderat eller socialdemokrat. Snarare är detta en fråga där vi som är engagerade i trafikpolitiken, som vill att vi ska färdas säkert på våra vägar, tycker att resurserna ska användas så smart som möjligt.

Ett sätt att göra arbetet smart är att se till att det sker tydliga prioriteringar. Det kommer jag att se till när det gäller trafiksäkerhetsarbetet. Det är därför det har varit viktigt att göra insatser, vare sig vi talar om mobila insatser för alkobommar, vinterdäck på våra tunga fordon eller för den delen att förbjuda mobiltelefon i handen när man kör. Det kommer att leda till att färre dör och skadas i trafiken, och det är jag nöjd med.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 22 Svar på interpellation 2017/18:440 om offentlig-privat samverkan och medverkan i Epec

Anf. 50 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Nina Lundström har ställt en rad frågor till mig om Epec och OPS-lösningar för infrastrukturprojekt.

Regeringen beslutade 2016 att en kommitté ska utreda om det finns förutsättningar för att involvera privat kapital i finansiering av statlig infrastruktur. I februari 2017 överlämnade kommittén sitt delbetänkande *Finansiering av infrastruktur med privat kapital* till regeringen. Utredningen har i delbetänkandet bland annat sammanfattat erfarenheter och lärdomar som finns inom Epec avseende OPS-lösningar, som regeringen nu har tagit del av.

Utredningen förordar ett försöksprogram för OPS-projekt som bör ligga inom ramen för den nationella trafikslagsövergripande planen. Den 31 augusti 2017 överlämnade Trafikverket sitt förslag till ny nationell trafikslagsövergripande plan för perioden 2018–2029 till regeringen. Hur den

slutliga planen kommer att se ut fattar regeringen beslut om under våren 2018, och jag kan därför inte uttala mig om planens innehåll.

Regeringen har höga ambitioner när det gäller att säkerställa kvaliteten på befintlig transportinfrastruktur och att utveckla transportsystemet i stort. Samtidigt ska statens budgetpolitiska mål syftande till sunda och långsiktigt stabila offentliga finanser värnas på både kort och lång sikt.

Låt mig därför vara tydlig med att OPS inte skapar något extra utrymme i de offentliga finanserna. OPS-investeringar kommer att betalas av staten och kommer i de flesta fall att räknas som offentliga, oavsett vem som finansierar dem på kort sikt. Regeringen värnar om långsiktigt hållbara finanser och tillämpar i första hand därför budgetlagens huvudregel om att infrastruktur ska finansieras med anslag.

Förespråkare hävdar att det finns potentiella effektivitetsvinster att realisera med hjälp av OPS-modeller. Utredningen menar å sin sida att forskningen inte kan avgöra om OPS-lösningar ger ett bättre eller sämre utfall än andra finansieringsformer. Samtidigt finns det exempel på att det kan bli dyrt om man tar stora risker när det gäller konkurrens och avtal.

Oavsett vilken finansieringsform som används för ett infrastrukturprojekt är det viktigt med bra styrning och kostnadskontroll, korrekt utförande och grundlig uppföljning. Det är frågor som jag följer och prioriterar.

Anf. 51 NINA LUNDSTRÖM (L):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för svaret. Men ofta är det så när man ställer frågor att man tycker att det finns mer att förtälja. Det gäller inte minst frågorna 1 och 3 i min interpellation, som jag kommer att återkomma till.

Min interpellation handlar om alternativa modeller för att bygga infrastruktur i en bredare mening. Behoven är stora i Sverige. Sverige är ett glesbefolkat land med 23 invånare per kvadratkilometer. Det innebär också att vi på en rad olika sätt måste skapa förutsättningar för att få fram allt som behövs.

Precis som statsrådet nämnde ska en infrastrukturplan antas under våren. Den har dock en ram, och regeringens förslag var 622,5 miljarder och 54 miljarder i form av avgifter. Liberalerna hade 1 miljard mer i grundplåten, det vill säga 623,5 miljarder, och även mer på att få in ökade brukaravgifter, det vill säga 80 miljarder.

Oavsett denna matematik är frågan hur stora behoven är i Sverige. Det tål att fundera över. Är de två gånger så stora eller tre gånger så stora? Det enda vi vet med säkerhet – i varje fall vad jag vet – är att behoven är oändligt mycket större än de 622,5 miljarderna. Det vore intressant att höra från statsrådet hur mycket som egentligen saknas. Det skapar också en bild av vilka utmaningar vi står inför.

Naturligtvis har de olika partierna olika prioriteringar. Höghastighetsbanorna är ett sådant exempel. Men här handlar det om att prioritera. Till detta ska läggas på vilket sätt resurserna ska tas fram för att bygga mer infrastruktur.

Liberalerna har ändå hållit öppet för möjligheterna att använda OPS. Det finns många internationella exempel; Storbritannien har väl 700 olika projekt, och Norge har tre och är inne på sitt fjärde. Det finns mycket erfarenhet och mycket att lära. Därför blev jag så förvånad när jag noterade att Sverige inte finns med i till exempel den organisation, Epec, som verkar

på europeisk nivå. Där finns även EU-kommissionen med. Antalet medlemmar är 41.

Kunskap och att lära av andra är viktigt. Organet Epec syftar till att samla på sig kunskap om olika typer av offentlig-privat samverkan. Man bistår också i att ta fram bra beslutsunderlag. Den kompetensen tycker jag att Sverige ska ha oavsett om vi är inne i ett nytt OPS-projekt eller inte. OPS består ju dessutom av många olika modeller. Den ena är koncessionsbaserad och den andra är tillgänglighetsbaserad, och ibland blandar man ihop vad OPS egentligen handlar om. OPS kan få oförtjänt dåligt rykte fastän det är avtalet i sig som är ett bekymmer.

Att inte delta i samverkan i en organisation som syftar till ökad kunskap och möjligheter att ta del av andras erfarenheter gör mig förvånad. På den frågan svarar inte statsrådet. Därför upprepar jag, herr talman, min första fråga: Anser statsrådet att Sverige borde vara aktivt och delta i samverkan inom Epec för att vi ska lära oss mer om förutsättningarna och möjligheterna med OPS?

Anf. 52 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Tack, Nina Lundström, för interpellationen!

Frågan om OPS har varierat genom åren i Sverige. Traditionellt är Sverige ett land som har använt OPS i liten utsträckning. Vi använder oss av anslagsfinansiering, och vi vill ha ordning och reda på finanserna och veta vilka resurser som avsätts för olika typer av projekt, vare sig det är infrastruktur eller annat.

Det finns några undantag där OPS-lösningar har använts, ibland med varierande resultat. Jag vet att Riksrevisionen gjorde en ordentlig utvärdering av till exempel Arlandabanan. Man kom då fram till att det inte finns någonting som tyder på att Arlandabanan genom OPS kostade mer än om något annat genomförande hade valts, men inte heller att det blev lägre kostnader. Några stora skillnader i genomförandet tycks alltså inte finnas. Det konstaterar också den Dillénska utredningen – man säger otvetydigt att det inte kommer att ge några extra, nya resurser. Däremot kan det finnas fördelar med att pröva modeller med OPS för att se om det kan ge produktivtvinster eller effektivitetsvinster.

Jag ska ärligt säga att i närtid med den debatt som förekommer om NKS, om Nya Karolinska sjukhuset, har OPS onekligen fått sig en liten törn. Jag tror att de flesta som har följt debatten om NKS inser att det kanske inte är det bästa exemplet på gemensamt finansierad offentlig-privat verksamhet, då det har varit vad som i alla fall synes vara bristande kostnadskontroll och oklara förhållanden i fråga om vem som beställer och vem som utför uppdrag. I den meningen tror jag att man ska vara noggrann med avtalsformen om man prövar olika former av OPS-lösningar.

Jag har på ett flertal frågor jag fått sedan jag tillträdde som infrastrukturminister svarat att jag är beredd att vända på alla stenar för att se om vi kan förmera resurserna. Det innebär att vi tittar på både lånefinansiering och gröna obligationer men också på OPS-lösningar. Men jag har i samma andetag sagt att ”det finns inga gratisluncher”, det vill säga att det som är genomgående för samtliga dessa finansieringsformer är att allt måste rymmas inom det statsfinansiella ramverk vi har.

Att detta skapar extrautrymme är inte riktigt sant. Det gör inte det – särskilt inte, för att utgå från Nina Lundströms utgångspunkt, i ett glesbefolkat land. Marknadsförutsättningarna för OPS-lösningar i stora delar av vårt land är ju nästan obefintliga. Tvärtom har vi lärt oss att infrastruktur-satsningar kostar. Det är en gemensam investering som vi skattebetalare får stå för. Även driften får ofta subventioneras för att få bärighet. Förutsättningarna att göra andra lösningar med dyra broavgifter har vi under lång tid hållit undan i Sverige, med några undantag. Det är det som gör att jag tycker att det är viktigt att vi prövar olika former och värderar dem men också inser det självklara: Det här kommer inte att ge några gratisresurser, utan det är i huvudsak i genomförandet som möjligheterna finns.

När det gäller medverkan förs en dialog mellan Epec och ansvariga svenska myndigheter, och jag förutsätter att man tar del av de resultat som finns. Det är ju en internationell europeisk debatt som förs, och i den mån det skulle behöva förtydligas där tror jag inte att det skulle vara något radikalt ställningstagande. Det viktigaste är att vi tar del av den europeiska diskussionen.

I Sverige i närtid handlar det snarare om att titta på vilket ekonomiskt utrymme vi har för att finansiera infrastruktur. Här överstiger önskemålen vida de resurser som finns till förfogande, och det leder till att vi får titta ganska ordentligt på prioriteringar men också på andra finansieringsmöjligheter. Det är det besked jag har gett hela tiden.

Anf. 53 NINA LUNDSTRÖM (L):

Herr talman! Jag välkomnar statsrådets syn på att Sverige ska ta del av den kunskap som finns i Europa och inom Epec. Jag tror att det är viktigt att alltid satsa på att förkovra sig, att få mer kunskap och även att lära av andras erfarenheter.

Med tanke på de stora utmaningar vi står inför tycker jag också att det är viktigt att fundera över vad man skulle kunna bygga för infrastruktur i Sverige, också med annan finansiering. Nej, det finns inga gratisluncher. Men jag konstaterar att den utredning som kom förra året, SOU 2016:3, noterar följande om OPS: Det innebär ”starka ekonomiska incitament för innovation, effektivitet och tidhållning”.

Den här diskussionen handlar ofta om hur man lånar upp och mycket annat. Men den handlar också om hur man fördelar risk. Hur ser man till att de projekt som byggs blir färdiga i tid och håller en viss kvalitet och att de som är verksamma och utför projekten levererar sin del? Där skulle jag säga att det är stor skillnad – vilket också offentliga utredningar har visat – på det som regeringen brukar kalla funktionsupphandling och OPS, där man faktiskt lägger ett ansvar på dem som är delaktiga i projektet att leverera i tid och med kvalitet. Riskfördelningen kommer naturligtvis också in. Men nej, det finns inga gratisluncher. Det ska alltid betalas i slutändan.

Jag tycker att det är intressant att notera att man i Norge nu kör igång ytterligare ett projekt på 5 miljarder. Där har man uppenbarligen landat i att man inte kan utesluta den här formen eftersom den kan ge goda effekter. Jag tycker att vi ska se vad som pågår i våra grannländer och lära av dem.

Statsrådet tar upp exempen Arlandabanan och NKS. Ja, Sverige har två exempel, som vi har att dra lärdom av. Jag noterade att Riksrevisionen kunde tycka att Arlandabanan i sig var ett lyckat exempel, så det beror väl på hur man läser materialet.

Prot. 2017/18:94
10 april

Svar på
interpellationer

I detta sammanhang tycker jag att det är viktigt att poängtera att det här är exempel på två helt olika modeller – Arlandabanan på koncessionsmodellen och sjukhuset på den andra modellen, som är tillgänglighetsbaserad. Det finns alltså en ganska stor skillnad.

Jag tycker också att det är viktigt att ibland diskutera modellerna utifrån deras egna förutsättningar och även att utvärdera själva modellen. Vad man sedan avtalar om – priser, avtalets längd eller brukaravgifter – är en del av den avtalsmodell man har valt och vad man har avtalat fram. Det är här jag menar att Sverige skulle kunna lära av Epec hur man blir duktig på att ställa krav, få fram bra avtal, ställa höga villkor och följa upp att det levereras. Där tror jag att vi har mycket att lära.

Jag vill övergå till infrastrukturplaneringen, som kommer under våren. Jag noterar att statsrådet inte vill svara på min tredje fråga, som handlar om ifall statsrådet är beredd att ge ansvarigt verk möjligheter att peka ut några objekt där man skulle kunna titta på alternativ finansiering. Jag kan inte se hur det hänger ihop med regeringens planering. Det är egentligen mer av en principiell fråga. Vill man öppna för att över huvud taget titta på frågan, eller vill man stänga dörren? Jag tycker för min personliga del att det vore synd att utestänga den här möjligheten. Hittar man lämpliga, tydligt avgränsade projekt där Sverige ser till att skapa god kompetens tror jag att saker och ting skulle komma i en annan dager.

Jag hoppas, herr talman, att statsrådet vill ge svar på detta. Finns det möjlighet att peka ut några projekt eller inte?
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 22 (forts.) Svar på interpellation 2017/18:440 om offentlig-privat samverkan och medverkan i Epec

Anf. 54 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tänkte ta tillfället i akt att svara Nina Lundström när det gäller det jag sa inledningsvis, det vill säga att jag inte kommer att kommentera den nationella planen förrän vi har tagit beslut om den. Då kommer vi att redovisa alla objekt som finns. Det rör sig om 100 miljarder mer än den förra regeringen klarade att lägga på infrastruktur, så det är naturligtvis en stor satsning.

Å andra sidan vet jag, efter att ha åkt runt i hela landet och lyssnat på alla önskemål, att de vida överstiger de resurser som finns till förfogande.

Det är självklart – alla när förhoppningar om att infrastruktur ska vara lösningen när det gäller bygdens räddning, regionens utveckling eller branschens stärkta konkurrenskraft. Så är det också väldigt ofta.

Samtidigt leder detta ibland till att man är beredd att ta till ganska våghalsiga grepp när det gäller förslag till finansiering. Vi har hört i debatten att en del tycker att man vidlyftigt kan lånefinansiera mycket infrastruktur utan att riktigt redovisa på vilket sätt den ska kunna betalas.

Här har vi i Sverige varit noggranna i jämförelse med omkringliggande länder i Europa. Vi har en ganska kameral hållning och säger att det i huvudsak ska vara anslagsfinansiering. Ibland tar vi lån; Förbifart Stockholm är till exempel lånefinansierad. Men där täcker intäkter i form av avgifter de kapitalkostnader som finns, och det är ett exempel på en alternativ finansieringsväg.

I många infrastrukturprojekt, inte minst i glesbygd, är det dock svårt att se att man kan få intäkter som täcker kapitalkostnaderna till mer än kanske 10, 20 eller 30 procent. Då räknas det enligt Eurostats regler som en statsfinansiell risk, och då handlar det om ett offentligt risktagande.

Jag vet att Nina Lundström känner till detta, men för dem som följer interpellationsdebatten kan det vara bra att veta att vi fått en läxa i Europa när länder som Spanien under en period ganska vidlyftigt lät OPS-projekt och en del helt offentligfinansierade projekt löpa iväg. Det handlade om byggen av både flygplatser och järnvägsstationer, som sedan inte betalade sig. En del av dem står fortfarande tomma, och det spädde på den spanska statsskulden. Till syvende och sist var det nämligen skattebetalarna i Spanien som fick stå för detta.

Det är detta som ligger bakom att Eurostat skärpte sitt regelverk, som är annorlunda än det som fanns under den tid då Öresundsbron byggdes. Det är också det som ligger bakom att vi i Sverige över blockgränserna har haft en ganska kameral och hård hållning. Vi tittar gärna på andra finansieringslösningar, men det ska ske inom det statsfinansiella ramverk och regelverk vi har.

Vi har gjort några undantag och några försök, och när vi har utvärderat dem har det varit lite blandade erfarenheter. Dilléns utredning, som vi tillsatte under denna regering, visar också att det inte finns några statsfinansiella skäl att påbörja OPS-lösningar. Ska man göra det i till exempel mindre projektform för några väl begränsade objekt ska det i huvudsak vara för att det skulle kunna leda till effektiviseringsvinster när det gäller upphandling eller till att man på annat sätt kan få ett genomförande som är effektivare än med den vanliga modell vi har i Sverige.

Det är ungefär så jag sedan jag tillträdde som infrastrukturminister har valt att närma mig detta. Jag är beredd att lyfta på alla stenar. Vi tittar på olika varianter. Men alla måste vara helt medvetna om att detta inte ger några gratis luncher. Givet den utveckling vi har haft, inte minst med NKS, tror jag att intresset för större OPS-lösningar i närtid är begränsat. Många har dragit sig för att kasta sig in i liknande projekt där det är svårt med både kostnadskontroll och kontraktshållning och dessutom leder till svåra styrproblem.

Anf. 55 NINA LUNDSTRÖM (L):

Fru talman! Nej, man ska inte jämföra med NKS av det skäl som jag redan inledningsvis var inne på: Det är en annan typ av OPS-modell. Jag har inte heller framhållit att det är just den typen av projekt vi ska gå in i.

Det jag framhåller här är i stället att vi har stora behov och önskemål ute i samhället. Det gäller att verkligen vända på varje sten. Om man skulle hitta några avgränsade projekt som lämpade sig för OPS menar jag att detta också skulle frigöra utrymme för andra projekt i planen. Det finns en möjlighet att få plats med lite mer, och det är detta som är viktigt.

Man ska vara försiktig, och man ska vara noga med att ha god kunskap om man ger sig in i OPS-projekt. Därför tycker jag fortfarande att det vore lovvärt och viktigt om Sverige deltog i det arbete som görs på europeisk nivå. Jag är inte riktigt säker på att statsrådet har utlovat detta, men jag tycker att det är viktigt att kunna dra lärdom av kunskapen och den samlade erfarenheten. Det handlar nämligen om hundratals olika typer av projekt, som det finns en god erfarenhet av. Och det finns exempel att lära av, som Spanien.

Detta är en möjlighet, och frågan är om Sverige har råd att helt och hållet stänga dörren för OPS. Har Sveriges tillväxt råd med att vi inte prövar alla tänkbara vägar för att få fram en bättre infrastruktur? Och på vilket sätt ska vi i så fall se till att ha utrymme att vårda det som redan finns i de olika regionerna, när man samtidigt också behöver bygga nytt?

Vi är beredda att pröva möjligheten, men det förutsätter högre kunskap och bättre möjligheter att följa de projekt som redan finns ute i världen samt att vi lär av goda exempel och tittar på konkreta objekt. Vi tycker att det vore lovvärt om ansvarigt verk fick det uppdraget. Jag tolkar det som att statsrådet inte avser att ge uppdraget, men statsrådet har möjlighet att svara på den frågan ännu en gång.

Anf. 56 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! När det gäller Epec är det ett internationellt arbete som bedrivs, och Sverige kan ta del av den informationen. Om det är aktuellt att gå med i Epec eller inte är egentligen en mer akademisk fråga. Det viktiga är att vi tar del av internationell forskning och på det sättet får del av de erfarenheter som finns. Jag redogjorde tidigare för en del av dem.

I Sverige har vi en fantastisk kunskapsöversikt i den Dillénska utredningen och det gedigna material som finns, där man pekar på hur OPS-lösningar har kunnat användas och vilka för- och nackdelar som finns. Man har framför allt kommit fram till att det inte ger några nya resurser.

Här vill jag ändå vara varsam, för även om Nina Lundström i debatten säger att det inte blir några gratis luncher märker jag att hon ändå tycks tro att det frigör något slags utrymme. Så är det inte, utan vi har det utrymme vi har. Även om vi väljer en annan finansieringsform rör det sig, om du inte får intäkter som vida täcker kapitalkostnaderna, om ett statsfinansiellt utrymme.

Då måste vi redovisa på vilket sätt detta ska finansieras. Det ska tas från barnomsorg, äldreomsorg eller andra angelägna satsningar. Även om jag är infrastrukturminister och brinner av iver och längtan att göra mycket mer när det gäller infrastrukturprojekt tycker jag naturligtvis att det är ännu viktigare att vi håller oss inom de ramar vi har.

Jag tror för övrigt att det kanske vore viktigare att titta på något jag nyligen diskuterade i denna kammare med en moderat riksdagsledamot, nämligen samhällsekonomiska konsekvenser av att *inte* göra infrastrukturinvesteringar. Jag tror att skälet till att vi har denna diskussion i Sverige i dag är frånvaron av infrastrukturinvesteringar under tio års tid, när man valde att prioritera skattesänkningar före viktiga investeringar i infrastruktur. Det lider järnvägssystemet och Sveriges vägar av i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 23 Svar på interpellation 2017/18:446 om Trafikverkets planer för E45 genom Sveg

Anf. 57 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Beatrice Ask har ställt två frågor till mig angående Trafikverkets planer för E45 genom Sveg.

Den 31 augusti 2017 överlämnade Trafikverket sitt förslag till ny nationell trafikslagsövergripande plan för perioden 2018–2029 till regeringen. Som Beatrice Ask skriver finns objektet E45 mellan Rengsjön och Älvros med i Trafikverkets förslag till nationell plan. Planen har nu remitterats brett och bereds på sedvanligt sätt inom Regeringskansliet.

Med anledning av planförslaget har jag vid tre tillfällen bjudit in till dialog. Jag har haft ett remissmöte med regionala företrädare, ett annat möte med särskilt fokus på näringslivets transporter samt en speeddej med civilsamhället. Jag har även tagit del av skriftliga remissynpunkter, där ibland synpunkter som har framförts av Härjedalens kommun och Svegs Företags- och Utvecklingsförening.

Hur den slutgiltiga nationella planen kommer att se ut tar regeringen beslut om under våren 2018. Jag kan därför i dag inte uttala mig om enskilda objekt.

Anf. 58 BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret, där det naturligtvis inte finns några överraskningar. Frågan bereds, och regeringen ska fatta beslut under våren. Så brukar det vara.

Min interpellation gäller en liten del av Trafikverkets omfattande förslag till övergripande plan för 2018–2029. Men för människorna i Sveg och Härjedalen är frågan om vad man väljer för alternativ när det gäller en bit av E45:an av stor betydelse. Det här är en fråga som har diskuterats och ventilerats fram- och baklänges sedan 90-talet. Vad det handlar om ur deras perspektiv är om det är möjligt att klippa bort trafiken från centralorten Sveg och samtidigt försämra förutsättningarna för turistnäringen i Härjedalen för ett par minuters tidsvinst för dem som ska längre norrut. Ska man klippa av centralorten och vägen upp mot turistorterna i Härjedalen för några minuters tidsvinst? Mitt svar är: Nej, det är inte rimligt. Det finns ett skäl till att centralorten ligger där den ligger, och det finns ett skäl till att vägen går som den går.

Härjedalen är ett kämpande landskap och ett av våra minst befolkade landskap. Besöksnäringen är helt nödvändig för service och utveckling. Är

2015 – det är de siffror jag har – handlade det om runt 2 000 årsarbetskrafter och en omsättning på över 1,6 miljarder. Det är stora siffror när vi pratar om ett landskap med ca 10 000 invånare.

Trafikverkets förslag rimmar enligt min uppfattning illa med regeringens övergripande mål om att förbättra förutsättningarna för näringslivet och jobben i hela landet. Såväl kommunen som företagarna lokalt är överens om att den beräknade halveringen av trafiken på den här sträckan kommer att få allvarliga ekonomiska konsekvenser. Det har Trafikverket inte med i sina bedömningar av olika alternativ, vilket jag tycker är väldigt märkligt i sig.

Ännu märkligare blir det när man tittar på deras ekonomiska bedömningar av vad olika alternativ kostar. Det talas om en totalkostnad om 187 miljoner kronor för en ny vägsträckning mellan Rengsjön och Älvros när man klipper av centralorten. Men då har man glömt att man måste hantera den befintliga vägen oavsett vad man gör, i varje fall om man inte ska lägga ned Inlandsbanan och strypa kommunikationerna mellan exempelvis Byvallen och Sveg. Det kommer naturligtvis att kräva pengar, för vägen är dålig, vilket E45 är ända från Orsa. Det finns alltså mycket att göra. Min bedömning – jag är dock inte expert på det här – är att det förmodligen är mycket billigare att göra förbättringar av den befintliga vägen, eftersom sådana måste göras ändå. Det är också det som man lokalt tycker är nödvändigt.

Fru talman! Jag hoppas att regeringen är klok nog att inte fatta beslut utifrån devisen ”om verkligheten inte stämmer med kartan gäller ändå kartan”. Det är orimligt att ge en myndighet möjlighet att med hjälp av linjal kapa bort samhällen, näringsliv och överlevnadsmöjligheter för en hel bygd. För dem som har vägen uppöver, vare sig de är turister, hemvändare eller åkare, är det dessutom så att det är en glädje att det finns någonstans där man kan få service efter elva mil genom skogen från Orsa. Sveg är för många ett naturligt ställe att stanna till på, och även detta är något som borde finnas med när man tar beslut i den här frågan. Den nya sträckningen skulle i princip bara ge mer skog och obygd, och så får man faktiskt inte hela landet att leva.

Min fråga till Tomas Eneroth är: Är regeringen beredd att titta på frågan om E45:ans dragning vid Sveg utifrån ett helhetsperspektiv?

Anf. 59 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar Beatrice Ask för engagemanget. Jag har själv farit förbi Sveg vid några tillfällen och känner till sträckan – känner väl till vore förmätet att säga. Jag inser också den svåra avvägning som detta innebär. Remissvaren från Region Jämtland Härjedalen är tydliga. Näringslivet i regionen har också varit tydligt med prioriteringarna. Det blir en svår avvägning när det inom en region finns olika balanspunkter och olika intressekonflikter.

Under den turné jag gjorde under arbetet med en nationell plan träffade jag regionala företrädare och försökte så långt som möjligt lyssna in olika synpunkter inom regionerna, men naturligtvis också förmå regioner att enas om gemensamma prioriteringar. Som vi kunde höra redan i förra och förrförra interpellationsdebatten: Även om det är bra att det satsas 100 miljarder mer på infrastruktur än med den förra regeringen är det ändå så att de otroligt många önskemålen naturligtvis kommer att tvinga oss till hårda

prioriteringar. Då har det varit viktigt att lyssna till de regionala synpunkterna.

Det här är ett förslag som även låg med i den nationella plan som antogs av den förra regeringen, där Beatrice Ask ingick. Vägsträckan fanns alltså med i den nationella planen för 2014–2025. Det är i den meningen ingen ny fråga.

Jag är nu förhindrad att tala om vilket vägval regeringen kommer att göra, men jag kan försäkra Beatrice Ask om att jag har varit noga med att lyssna in synpunkterna. Om jag förstår saken rätt tycker alla aktörer att det är oerhört viktigt att man gör någonting, det vill säga att det är angeläget att det nu antligen blir en investering som ökar trafiksäkerheten och framkomligheten på en trafiksträcka som är ganska tungt belastad och som är viktig för regionen, skogsindustrin och för den delen besöksnäringen. För mig har det varit viktigt att lyssna in att prioriteringen är att vägen blir av. Sedan kommer det att finnas olika synpunkter på sträckningarna. Jag noterar att det finns regionala intressen som står mot lokala intressen. Jag har naturligtvis till uppgift att försöka väga av de olika intressena när vi sedan fattar beslut.

Anf. 60 BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Regionen bryr sig inte om Härjedalen och har aldrig gjort det. Storstaden har alltid bestämt att allt ska vara bra för Östersund. Vi pratar om ett landskap som är litet och som inte väger särskilt tungt. Men här handlar det om att lägga 187 miljoner kronor – och jag tror att de har räknat lågt – för att klippa av levnadsmöjligheterna för en viktig landsända. Dessutom är det så att man kommer hela vägen till Norge även där. Regionen vill att alla ska åka till Åre, men då blir det ju lite mycket folk där. Jag tycker att man borde göra något åt det här.

Åker man från Orsa till Sveg kommer man att upptäcka att E45:an är i väldigt uselt skick på många ställen. På den del som berör Sveg och som man vill klippa bort är det faktiskt saker som måste göras oavsett om man klipper bort den eller inte. Varför man ska göra sitt yttersta med pengarna för att inte komma i närheten av de människor som bor där och den service som finns i glesbygden, när man ändå måste försöka göra något? Det kan jag inte begripa. Det är trafikfarligt i vissa lägen. Jag tror att vi kommer att behöva ha en viadukt över Inlandsbanan, för det är en av de få järnvägslinjer vi har inne i landet. Ur civilberedskapssynpunkt kan jag säga att den har större värde än vad många begriper.

När man åker den här sträckan blir det dessutom mycket skog och långt mellan näringsställen och människor. Åker man från Orsa finns det inte många själar efter vägen. Om man då dessutom klipper bort den här delen blir det faktiskt ännu värre. Jag begriper inte på vilket sätt det skulle gynna samhället.

Jag tror att vi har fått en sjuka hos våra myndigheter: att så mycket som möjligt försöka ta sig förbi naturliga orter och ställen, där trafiken ibland är till gagn. Vi tänker som stockholmare att trafik bara är till problem och att det blir köer. Men köerna i Sveg är inte många, kan jag säga. Det är inte så att det är besvärligt när det kommer folk där uppe, utan man välkomnar när någon kommer förbi. Vi kan inte ha det här Stockholmsperspektivet, att man alltid ska dra vägen långt bortom bebyggelsen och långt bortanför människorna, utan vi måste vara praktiska och se det utifrån det lokala

Prot. 2017/18:94
10 april

Svar på
interpellationer

perspektivet. De som bor där ska också kunna röra sig i området. Det är därför man naturligtvis måste vidta de åtgärder som krävs på den här sträckan och som inte ligger i Trafikverkets planering.

Det är riktigt att frågan har funnits med under många år. Det sa jag tidigare. Den har diskuterats sedan 90-talet. Det är så att jag inte agerade i frågan under regeringstiden. Jag hade en del andra frågor att pyssla med. Men för mig har det alltid varit glasklart att det är viktigt med den nerv som vägen är genom Sveg för att orterna i Härjedalen över huvud taget ska överleva. Jag är otroligt glad över att man har lyckats utveckla inte bara Tännadalen, Ramundberget och Vemdalen utan att vi i dag också har ett stort komplex i Lofsdalen med en mycket bra turistnäring och besöksnäring.

I det perspektivet blir det helt obegripligt varför man ska missgynna möjligheterna när det ändå finns en växtkraft. Man borde lägga pengarna där de gör mest nytta. Det finns ingen anledning att göra den här förändringen. Det finns skäl att lyssna på de lokala perspektiven i en sådan fråga. Det är en liten fråga. De som sitter i Östersund struntar fullständigt i hur situationen ser ut därnere men ser en vinst på några minuter för den som ska åka skidor i Åre eller åka längre uppöver. Jag tycker att det är en helt felaktig prioritering.

Anf. 61 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag ska ärligt säga att jag blir lite bekymrad när jag hör Beatrice Asks argumentation. Hon talar om Stockholmsfasoner. Beatrice Ask har möjligtvis bott i Stockholm längre tid än vad jag har råkat göra. Jag bor i Växjö och har bott i Kosta med 800 invånare. Jag växte upp i Småland och är väl förtrogen med vilken betydelse det har att kommunikationsvägarna är bra.

Både Beatrice Ask och jag känner till att det ibland är viktigt att man hittar tydliga och bra regionala stråk som stärker hela regionens livskraft. Jag vill inte skriva under på att man i Östersund struntar fullständigt i Härjedalen. Jag tror faktiskt att regionala politiker oavsett partifärg värnar sin regions styrka. Jag tror också att de näringslivsföreträdare som förordar det ena eller det andra alternativet gör det utifrån sina allra bästa förutsättningar. Det måste vara utgångspunkten när vi tar del av synpunkterna från regionala företrädare.

Här är en svår målkonflikt där min utgångspunkt är att säkerställa, vilket jag tror är viktigt, att det finns resurser till förfogande för att göra förbättringar på vägnätet i Jämtland och Härjedalen. Vägen är, som Beatrice Ask nämnde, i dåligt skick, och det behövs göras förbättringar. Det finns lite olika utslag hos remissinstanserna när det gäller de vägval som finns. Jag kan inte här tala om, som jag har sagt tidigare, vad regeringen kommer att landa i. Men jag tänker inte skriva under på en uppfattning att man inte bryr sig om varandra i delar av Jämtland och Härjedalen.

Tvärtom tror jag att alla inser att hela regionen behöver utvecklas och stödjas. Det kommer att vara min utgångspunkt när jag tittar på förutsättningarna för den nationella planen. Detta var redan med i den nationella plan som antogs av den förra regeringen där Beatrice Ask ingick som minister. Hon ställde sig bakom den nationella planen i det regeringsbeslut som då fattades. Det innebär att jag är övertygad om att även Beatrice Ask känner till den svåra målkonflikt som man i detta läge hamnar i.

Man har varit beredd att lyssna, och jag har tagit in remissynpunkter. Vi kommer att sätta ned foten när vi fattar beslut om den nationella planen. Det viktiga är att alla får känna att de har varit hörda. Vilket vägval vi sedan gör kommer vi att redovisa vid ett senare tillfälle.

Anf. 62 BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Jag beskyller inte Tomas Eneroth för att ha något storstadsperspektiv. Det vore mig främmande. Men myndigheter ser det ofta utifrån ett övergripande perspektiv och glömmer de lokala förutsättningarna.

Man ska vara ärlig och säga att regioner har sina fördelar, men regioner är sällan enhetliga. Det finns många målkonflikter. En mindre del av en region har oftast färre röster och färre möjligheter att få sina synpunkter tillgodosedda. Där är det bra om man har regeringen att komma med.

Jag känner mig inte skakad av påpekandet att det har funnits tidigare i Trafikverkets planer. Det är av det enkla skälet att såväl Härjedalens kommun som företagen har varit aktiva i det arbete som nu pågår med att plocka fram aktuella argument för och emot olika alternativ.

Jag erkänner att jag inte engagerade mig i frågan tidigare. Men även om jag hade tyckt att det var bra förut, vilket jag antagligen inte gjorde, behöver jag inte tycka det i dag. Man har verkligen lagt ned ett arbete inte minst från kommunen och företagen med att analysera det hela. Det senaste som har kommit in i diskussionen är de problem man ser för renbetesland. Det är en ny aspekt som inte har funnits med tidigare. Renbetet har krupit längre ned, åtminstone är det min bild.

Jag kanske generaliserar grovt när jag tar den här debatten. Det är svårt att på några korta minuter vara nyanserad. Det är väsentligt att lyssna på de små i samhället, och Sveg är ett litet samhälle och Härjedalen ett litet landskap och beroende av en bra lösning. Det är min förhoppning att regeringen lyssnar på det örat. Det skulle betyda mycket framöver i stället för att man ställer till ytterligare svårigheter för en hårt drabbad bygd.

Anf. 63 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Det stämmer att det har kommit in flera synpunkter inte bara från de remissinstanser jag nämnde tidigare utan även från Tåssåsens sameby som inkommit med brev och som också är emot en ny sträckning. Det är viktigt att det lokala och regionala civilsamhället engagerar sig. Det är därför det också varit viktigt för mig att ta del av alla synpunkter.

Det är en svår målkonflikt. Det tror jag att alla inser. Det är lika bra att erkänna det i en politisk omvärld som alltför ofta brukar vara svartvit och förenklad. Den är inte det, utan det är svåra avväganden. Jag har respekt för de regionpolitiker som ser sina tydliga prioriteringar för att säkerställa snabba och bra transporter inte minst för näringslivet i Jämtland och Härjedalen. Jag kan också se det lokala intresset i Sveg bland företagare som vill utveckla besöksnäringen.

Den målkonflikten är inte unik på trafikområdet. Den har vi i många delar av landet. Därför har det varit viktigt för mig att lyssna på alla synpunkter. Vi kommer att fatta beslut om ett antal veckor, och då kommer vi att kunna ge besked i denna fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 24 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

- 2017/18:205 Informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster
- 2017/18:206 Ett enhetligt regionalt utvecklingsansvar
- 2017/18:214 Ett entreprenörsansvar för lönefordringar i bygg- och anläggningsbranschen
- 2017/18:215 Utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall
- 2017/18:218 Behandling av personuppgifter på utbildningsområdet
- 2017/18:220 En omreglerad spelmarknad
- 2017/18:222 Nordiskt avtal om samarbete i konkurrensfrågor
- 2017/18:223 Nationell läkemedelslista
- 2017/18:224 Lag om försäkringsmedicinska utredningar
- 2017/18:227 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om energi- och däckmärkning

Skrivelser

- 2017/18:128 Riksrevisionens rapport om tillsynen av ställföreträdare och överförmyndare
- 2017/18:181 Riksrevisionens rapport om det samlade stödet till solel
- 2017/18:201 Riksrevisionens rapport om avskaffandet av revisionsplikten för små aktiebolag
- 2017/18:217 Riksrevisionens rapport om riktade statsbidrag till skolan
- 2017/18:219 Riksrevisionens rapport om Sida-finansierad myndighets-samverkan

Motioner

med anledning av prop. 2017/18:61 Multilateral konvention för att genomföra skatteavtalsrelaterade åtgärder

2017/18:4053 av Olle Felten och Jeff Ahl (båda SD)

med anledning av prop. 2017/18:106 Förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre

2017/18:4057 av Per Ramhorn m.fl. (SD)

med anledning av prop. 2017/18:127 Återinförande av skattereduktion för fackföreningsavgift

2017/18:4054 av Olle Felten och Jeff Ahl (båda SD)

2017/18:4075 av David Lång (SD)

med anledning av prop. 2017/18:129 Skriftlighetskrav vid telefonförsäljning

2017/18:4022 av Mikael Eskilandersson och Roger Hedlund (båda SD)

2017/18:4024 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, L)

med anledning av prop. 2017/18:131 Slopad skattefrihet för förmån av hälso- och sjukvård

2017/18:4050 av Olle Felten och Jeff Ahl (båda SD)

2017/18:4076 av David Lång (SD)

med anledning av prop. 2017/18:137 Upplösning av Sparbankernas säkerhetskassa och vissa andra frågor
2017/18:4035 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, KD, L)

med anledning av prop. 2017/18:143 Samarbetsavtal om partnerskap och utveckling mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Islamiska republiken Afghanistan, å andra sidan
2017/18:4048 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V)

med anledning av prop. 2017/18:144 Skattetillägg vid rättelse på eget initiativ
2017/18:4051 av Olle Felten och Jeff Ahl (båda SD)

med anledning av prop. 2017/18:145 Ökat skydd för hotade och förföljda personer samt några åtgärder för att öka kvaliteten i folkbokföringen
2017/18:4052 av Olle Felten och Jeff Ahl (båda SD)

med anledning av prop. 2017/18:147 Ny djurskyddslag
2017/18:4019 av Jens Holm m.fl. (V)
2017/18:4034 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, L, KD)
2017/18:4040 av Martin Kinnunen m.fl. (SD)

med anledning av prop. 2017/18:150 Ändrade regler om retroaktivitet avseende efterlevandestöd
2017/18:4060 av Julia Kronlid m.fl. (SD)
2017/18:4071 av Johan Forssell m.fl. (M, C, L, KD)

med anledning av prop. 2017/18:151 En generell rätt till kommunal avtalssamverkan
2017/18:4056 av Andreas Norlén m.fl. (M)

med anledning av prop. 2017/18:154 Journalistik i hela landet
2017/18:4023 av Tuve Skånberg m.fl. (KD)
2017/18:4027 av Jonas Millard m.fl. (SD)

med anledning av prop. 2017/18:157 Kvalitet och säkerhet på apoteksmarknaden
2017/18:4044 av Karin Rågsjö m.fl. (V)
2017/18:4058 av Per Ramhorn m.fl. (SD)
2017/18:4066 av Emma Henriksson m.fl. (KD, C, M)
2017/18:4068 av Barbro Westerholm m.fl. (L)

med anledning av prop. 2017/18:161 En möjlighet till körkortslån
2017/18:4011 av Nina Lundström m.fl. (L)
2017/18:4018 av Per Klarberg m.fl. (SD)

med anledning av prop. 2017/18:162 Vissa villkor för statsråd och statssekreterare
2017/18:4032 av Jonas Millard och Fredrik Eriksson (båda SD)

med anledning av prop. 2017/18:168 Stärkt försäkringsskydd för studerande och företagare
2017/18:4025 av Aron Modig m.fl. (KD)

med anledning av prop. 2017/18:169 Stärkt rättssäkerhet vid genomförande av särskilda befogenheter på särskilda ungdomshem och LVM-hem

2017/18:4046 av Maj Karlsson m.fl. (V)

2017/18:4059 av Christina Östberg m.fl. (SD)

2017/18:4067 av Christina Örnebjär m.fl. (L, KD, C)

med anledning av prop. 2017/18:173 Ny åldersdifferentiering inom underhållsstödet

2017/18:4033 av Julia Kronlid m.fl. (SD)

med anledning av prop. 2017/18:176 Utökade möjligheter till arbetsplatsinspektioner

2017/18:4047 av Christina Høj Larsen m.fl. (V)

2017/18:4062 av Paula Bieler m.fl. (SD)

med anledning av prop. 2017/18:180 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali

2017/18:4020 av Björn Söder m.fl. (SD)

2017/18:4061 av Allan Widman m.fl. (L)

med anledning av prop. 2017/18:183 En gymnasieutbildning för alla

2017/18:4029 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD)

2017/18:4049 av Daniel Riazat m.fl. (V)

2017/18:4072 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD)

med anledning av prop. 2017/18:187 Beskattning av elektroniska cigaretter och vissa andra nikotinhaltiga produkter

2017/18:4064 av Martin Kinnunen och David Lång (båda SD)

med anledning av prop. 2017/18:193 Kompletterande bestämmelser om etisk granskning till EU-förordningen om kliniska läkemedelsprövningar

2017/18:4079 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD)

med anledning av prop. 2017/18:194 Fler nyanlända ska uppnå behörighet till gymnasieskolan och kvaliteten i förskola och fritidshem ska stärkas

2017/18:4039 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD)

2017/18:4077 av Christer Nylander och Annika Eclund (L, KD)

med anledning av prop. 2017/18:197 Fler bygglovsbefriade åtgärder

2017/18:4078 av Robert Hannah m.fl. (L)

med anledning av prop. 2017/18:198 Förlängd klampning

2017/18:4021 av Per Klarberg m.fl. (SD)

med anledning av skr. 2017/18:90 Nordiskt samarbete 2017
2017/18:4045 av Aron Emilsson m.fl. (SD)
2017/18:4055 av Jeff Ahl och Olle Felten (båda SD)

Prot. 2017/18:94
10 april

med anledning av skr. 2017/18:109 Riksrevisionens rapport om sökande-
sammansättningens betydelse vid matchningen på arbetsmarknaden
2017/18:4042 av Sven-Olof Sällström (SD)

med anledning av skr. 2017/18:118 Verksamheten i Europeiska unionen
under 2017
2017/18:4036 av Björn Söder m.fl. (SD)
2017/18:4041 av Jeff Ahl och Olle Felten (båda SD)
2017/18:4043 av Kerstin Lundgren m.fl. (C)

med anledning av skr. 2017/18:136 Verksamheten inom Organisationen
för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under andra halvåret 2016
och helåret 2017
2017/18:4012 av Björn Söder och Markus Wiechel (båda SD)

med anledning av skr. 2017/18:139 Verksamheten inom Europarådets mi-
nisterkommitté m.m. under andra halvåret 2016 och helåret 2017
2017/18:4037 av Johan Nissinen m.fl. (SD)

med anledning av skr. 2017/18:141 Riksrevisionens rapport om finansie-
ringssystemet för kärnavfallshantering
2017/18:4028 av Mikael Jansson (SD)

med anledning av skr. 2017/18:146 Politiken för global utveckling i ge-
nomförandet av Agenda 2030
2017/18:4063 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M)
2017/18:4065 av Kerstin Lundgren m.fl. (C)
2017/18:4070 av Markus Wiechel m.fl. (SD)
2017/18:4073 av Sofia Damm m.fl. (KD)

med anledning av skr. 2017/18:188 Resultatskrivelse om utvecklingsam-
arbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer
2017/18:4069 av Julia Kronlid m.fl. (SD)

EU-dokument

COM(2018) 96 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om
tillämplig lag för rättsverkan gentemot tredje man av överlåtelse av
fordringar

COM(2018) 134 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om
ändring av förordning (EU) nr 575/2013 vad gäller minsta förlusttäck-
ning för nödlidande exponeringar

COM(2018) 171 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om
ändring av direktiv 2004/37/EG om skydd för arbetstagare mot risker
vid exponering för carcinogener eller mutagena ämnen i arbetet

§ 25 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 28 mars

2017/18:457 Försäljning av vildsvinskött

av *Johan Hultberg* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:458 EU:s antibiotikastrategi

av *Johan Hultberg* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:459 Ett nationellt skogsprogram

av *Johan Hultberg* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

den 29 mars

2017/18:460 Kritik av Lidingö stad

av *Ida Drougge* (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2017/18:461 Tillfälliga bostäder för nyanlända

av *Ida Drougge* (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2017/18:462 Framtiden för skärgårdsfisket

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:463 Luftfartsverkets verksamhet i Förenade Arabemiraten

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2017/18:464 Skatteplanering kopplad till energibeskattning

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

den 30 mars

2017/18:465 Ursäkt till Ungern

av *Jeff Ahl* (-)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

den 4 april

2017/18:466 Familjens frågor om Raoul Wallenberg

av *Mikael Oscarsson* (KD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:467 Riksintresselagstiftningen

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2017/18:468 Egen och oberoende svensk förmåga att bekämpa ballistiska missiler

av *Allan Widman* (L)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2017/18:469 Biografmomsen

av *Carl-Oskar Bohlin* (M)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

den 5 april

2017/18:470 Ungas psykiska hälsa

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)
till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:471 Nytt mål för landsbygdernas utveckling

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:472 Bostadssituationen i landets kommuner

av *Mats Green* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2017/18:473 Yttrandefriheten på universitet och högskolor

av *Jeff Ahl* (-)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2017/18:474 SVT:s opartiskhet

av *Jeff Ahl* (-)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

den 9 april

2017/18:475 Brottslighet i tiggeriets spår

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:476 Ekonomiska förutsättningarna för Jamtli

av *Saila Quicklund* (M)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2017/18:477 Ersättningsnämnden

av *Margareta Larsson* (-)
till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:478 Kulturmomsen

av *Olof Lavesson* (M)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2017/18:479 Påföljder för unga lagöverträdare

av *Ellen Juntti* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:480 Unga Örnar i kommunal verksamhet

av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

Prot. 2017/18:94
10 april

2017/18:481 Åtgärder mot narkotikabrottslighet
av *Anders Hansson* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
2017/18:482 Kostnader för domstolstolk
av *Anders Hansson* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

§ 26 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 28 mars

2017/18:1102 MOOC-kurser
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)
2017/18:1103 Humanitärt bistånd via ideella organisationer
av *Robert Halef* (KD)
till statsrådet Isabella Lövin (MP)
2017/18:1104 Återuppbyggnaden av norra Irak
av *Robert Halef* (KD)
till utrikesminister Margot Wallström (S)
2017/18:1105 Bemanning av hatbrottsgrupp i Malmö
av *Anders Hansson* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
2017/18:1106 Ny förbindelse över Södertälje kanal
av *Robert Halef* (KD)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)
2017/18:1107 Rörelsernas museum i Malmö
av *Olof Lavesson* (M)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)
2017/18:1108 Bärgning av utländska lastbilar
av *Lars Beckman* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
2017/18:1109 Återförande av gatubarn till hemländerna
av *Boriana Åberg* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

den 29 mars

2017/18:1111 Kort klampningstid
av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)
2017/18:1112 Röjda identiteter hos personal vid Säpo och Polismyndigheten
av *Anders Hansson* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1113 Underättelsepersonals röjda identiteter med anledning av Transportstyrelsens it-haveri

av *Anders Hansson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2017/18:1114 Utvecklingen i Bangladesh

av *Anders Österberg* (S)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:1115 Ojämlig cancervård

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:1116 Säkra vägar för alla trafikanter

av *Per Klarberg* (SD)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:1118 Postnords samhällsuppdrag

av *Kalle Olsson* (S)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2017/18:1117 Digitalisering för en mer jämlik cancervård

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:1119 Försvarsetableringar i Västernorrland

av *Lena Asplund* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2017/18:1120 Nervgiftsangreppet i Salisbury

av *Pål Jonson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2017/18:1121 Stöd till Norge inom ramen för Pesco

av *Pål Jonson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2017/18:1123 Bedömningar av hastighetsbestämmelser

av *Pål Jonson* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

**2017/18:1122 En sammanhållen forskningsagenda för undervattens-
teknologi**

av *Pål Jonson* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2017/18:1124 Personaloptioner

av *Lars Hjalmered* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:1126 Effektivitet och kvalitet i klimatpolitiken

av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

**2017/18:1125 Ny ordförande och nya ledamöter i delegationen för
FN:s hållbarhetsmål**

av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

**2017/18:1127 Digitaliseringsministrarnas strategi för kommunikation i
sociala medier**

av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

Prot. 2017/18:94
10 april

2017/18:1128 Parkeringstillstånd för rörelsehindrade

av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:1129 Spridningen av sälmask i Östersjön

av *Magnus Oscarsson* (KD)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:1130 Kommunernas inflytande vid vindkraftsetableringar

av *Magnus Oscarsson* (KD)
till miljöminister Karolina Skog (MP)

2017/18:1131 Fördröjda utbetalningar till jordbrukare

av *Magnus Oscarsson* (KD)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:1132 LNG-terminalen i Göteborg

av *Jens Holm* (V)
till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

den 4 april

2017/18:1133 Bärighetskrav på cisterner

av *Ola Johansson* (C)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2017/18:1134 Väg 940 – ny Onsalaväg

av *Ola Johansson* (C)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:1135 Statens ansvar för fungerande internetuppkoppling i kollektivtrafik

av *Nina Lundström* (L)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:1136 Äktenskap med barn

av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Lena Hallengren (S)

2017/18:1137 Tullverkets behov av besked från regeringen

av *Cecilia Widegren* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:1138 Brexits effekter för Tullverket

av *Cecilia Widegren* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:1139 Konsekvenser av EU:s sociala pelare

av *Karin Enström* (M)
till statsrådet Ann Linde (S)

den 5 april

2017/18:1140 Grupper av kemikalier

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)
till miljöminister Karolina Skog (MP)

2017/18:1141 En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:1142 Informella EU-toppmötens förankring i riksdagen
av *Karin Enström* (M)
till statsrådet Ann Linde (S)

2017/18:1143 En arbetsmyndighet på EU-nivå
av *Karin Enström* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1144 Information till försäkringstagare
av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:1145 Mänskliga rättigheter och Nordkorea
av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:1146 Systembolagets behandling av småskaliga producenter
av *Maria Malmer Stenergard* (M)

2017/18:1147 Körkort för diabetiker
av *Johan Hultberg* (M)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)
till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:1148 Allmänna arvsfonden
av *Caroline Szyber* (KD)
till statsrådet Lena Hallengren (S)

2017/18:1149 Tullen som samverkande och brottsbekämpande myndighet
av *Cecilia Widegren* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:1150 Polisbristen i Sverige
av *Thomas Finnborg* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1151 Hot, våld och kränkande ord mot lärare
av *Thomas Finnborg* (M)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2017/18:1152 Polisens skyddsutrustning
av *Thomas Finnborg* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

den 6 april

2017/18:1153 Kriminellt belastade som offentliga biträden till asylsökande

av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:1154 European Plan for Ukraine
av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:1155 GDPR – införande och stöd till företag och företagare
av *Lars Hjälmered* (M)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2017/18:1156 Normalisering av barnäktenskap
av *Boriana Åberg* (M)
till socialminister Annika Strandhäll (S)

den 9 april

2017/18:1157 Sveriges bistånd till Palestina

av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)
till statsrådet *Isabella Lövin* (MP)

2017/18:1158 Bältesläggning

av *Karin Rågsjö* (V)
till socialminister *Annika Strandhäll* (S)

2017/18:1159 Utbyte av uppgifter mellan myndigheter och kommuner

av *Ellen Juntti* (M)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:1160 En bred kartläggning av sexualbrott

av *Ellen Juntti* (M)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:1161 Skattemässig hantering av virtuella varor

av *Jörgen Warborn* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

§ 27 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 27 mars

2017/18:997 Otrygga kvinnor i Kronoberg

av *Katarina Brännström* (M)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

den 28 mars

2017/18:1069 Birgit Nilssons 100-årsjubileum

av *Cecilia Magnusson* (M)
till kultur- och demokratiminister *Alice Bah Kuhnke* (MP)

2017/18:1033 Skattesänkningar och välfärd

av *Cecilia Widegren* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2017/18:1034 Undantaget för trängselskatt i Backa

av *Lars Hjalmered* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2017/18:1035 Finansiering av skolor i Gaza

av *Yasmine Posio Nilsson* (V)
till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2017/18:1036 Översättning av vapendirektivet

av *Kristina Yngwe* (C)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:1037 Informationshanteringen i Regeringskansliet

av *Hans Wallmark* (M)
till statsminister *Stefan Löfven* (S)

2017/18:1039 Rekryteringsmyndigheten
av *Anders Hansson* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2017/18:1041 Lantmäteriets handläggningstider
av *Caroline Szyber* (KD)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2017/18:1044 Kompetensbrist som hindrar företagsexpansion
av *Lars Beckman* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1046 Förekomsten av no go-zoner
av *Boriana Åberg* (M)
till statsminister Stefan Löfven (S)

2017/18:1045 Konferensen om religionens framtid i Sverige
av *Boriana Åberg* (M)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2017/18:1048 Extratjänster
av *Christian Holm Barenfeld* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1049 Skatteverkets beteckning på Taiwan
av *Christina Örnebjär* (L)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:1050 Samordning med räddningstjänst mot terror
av *Ellen Juntti* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1051 Regionala säkerhetsutbildningar
av *Lotta Olsson* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1052 Säkerhetschefsutbildningar
av *Lotta Olsson* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1055 Regelförenklningar på skatteområdet
av *Jörgen Warborn* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:1054 Målet om EU:s lägsta arbetslöshet 2020
av *Sofia Fölster* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1059 Förseningsavgift till CSN
av *Lotta Finstorp* (M)
till statsrådet Anna Ekström (S)

2017/18:1057 En högre utbildningspremie
av *Boriana Åberg* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:1060 Veteraner och psykisk ohälsa
av *Lena Asplund* (M)
till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:1061 Slöjtvånget i Iran
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:1064 Marknaden för vård online-företag
av *Niklas Karlsson* (S)
till socialminister Annika Strandhäll (S)

Prot. 2017/18:94
10 april

2017/18:1066 Vägsamfälligheter

av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet *Heléne Fritzon* (S)

2017/18:1065 Politisk opinionsbildning i skolan

av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet *Anna Ekström* (S)

2017/18:1067 Situationen i Etiopien

av *Anders Österberg* (S)
till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2017/18:1068 Information till pensionärerna

av *Sten Bergheden* (M)
till socialminister *Annika Strandhäll* (S)

2017/18:1073 Företags marknadsföring av grön el

av *Rickard Nordin* (C)
till statsrådet *Per Bolund* (MP)

den 29 mars

2017/18:1032 Skoterkörning i tätort

av *Lars Beckman* (M)
till miljöminister *Karolina Skog* (MP)

den 4 april

2017/18:1017 Livsmedelsförsörjning vid krig eller avspärrning

av *Sten Bergheden* (M)
till försvarsminister *Peter Hultqvist* (S)

2017/18:1078 Den akuta situationen i Demokratiska republiken Kongo

av *Sofia Damm* (KD)
till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2017/18:1079 Nya regler för vägbelysning

av *Saila Quicklund* (M)
till statsrådet *Tomas Eneroth* (S)

2017/18:1080 Fusk med kosttillskott

av *Saila Quicklund* (M)
till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

2017/18:1082 Förvaltningen av den svenska vildsvinsstammen

av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

2017/18:1083 Möjligheten för jägare att sälja viltkött direkt till konsumenter

av *Åsa Coenraads* (M)
till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

2017/18:1084 Åtgärder för nyanlända

av *Christian Holm Barenfeld* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)

2017/18:1086 Extratjänster

av *Jessika Roswall* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)

2017/18:1087 A-traktorers betydelse för unga på landsbygden
av *Ann-Britt Åsebol* (M)
till statsrådet *Tomas Eneroth* (S)

2017/18:1088 Böneutrop
av *Katarina Brännström* (M)
till kultur- och demokratiminister *Alice Bah Kuhnke* (MP)

2017/18:1089 Underhåll av vägar
av *Jessica Rosencrantz* (M)
till statsrådet *Tomas Eneroth* (S)

2017/18:1091 Arbetskonflikten i Göteborgs hamn
av *Lars Hjalmered* (M)
till närings- och innovationsminister *Mikael Damberg* (S)

2017/18:1093 Nianforsvägen
av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet *Tomas Eneroth* (S)

2017/18:1096 Trängselskattens höga förseningsavgifter
av *Lars Beckman* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2017/18:1095 Ministerns styrning av kulturpolitiken
av *Olof Lavesson* (M)
till kultur- och demokratiminister *Alice Bah Kuhnke* (MP)

2017/18:1070 Biogas 2.0
av *Rickard Nordin* (C)
till statsrådet *Ibrahim Baylan* (S)

2017/18:1106 Ny förbindelse över Södertälje kanal
av *Robert Halef* (KD)
till statsrådet *Tomas Eneroth* (S)

2017/18:1107 Rörelsernas museum i Malmö
av *Olof Lavesson* (M)
till kultur- och demokratiminister *Alice Bah Kuhnke* (MP)

2017/18:1097 Lägst arbetslöshet i EU år 2020
av *Jan Ericson* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)

2017/18:1098 Effektivisering av Arbetsförmedlingen
av *Erik Andersson* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)

den 5 april

**2017/18:1099 Konsekvenserna av att Västerås förlorar häktesverk-
samheten**
av *Roger Haddad* (L)

till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)
**2017/18:1125 Ny ordförande och nya ledamöter i delegationen för
FN:s hållbarhetsmål**
av *Sofia Arkelsten* (M)
till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

Prot. 2017/18:94
10 april

2017/18:1109 Återförande av gatubarn till hemländerna
av *Boriana Åberg* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1105 Bemanning av hatbrottsgrupp i Malmö
av *Anders Hansson* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1108 Bärgning av utländska lastbilar
av *Lars Beckman* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1094 Polisstödsassistenter i Region nord
av *Saila Quicklund* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1077 Insatser för rening och destruktion av förorenat släckvatten

av *Beatrice Ask* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1074 Polisens skyddsvästar

av *Andreas Carlson* (KD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

den 6 april

2017/18:1075 Statliga myndigheters affärer med utländska företag
av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Ann Linde (S)

2017/18:1112 Rövda identiteter hos personal vid Säpo och Polismyndigheten

av *Anders Hansson* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1113 Underättelsepersonals rövda identiteter med anledning av Transportstyrelsens it-haveri

av *Anders Hansson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2017/18:1119 Försvarsetableringar i Västernorrland

av *Lena Asplund* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2017/18:1120 Nervgiftsangreppet i Salisbury

av *Pål Jonson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2017/18:1124 Personaloptioner

av *Lars Hjälmered* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

den 9 april

**2017/18:1122 En sammanhållen forskningsagenda för undervattens-
teknologi**

av *Pål Jonson* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2017/18:1076 Mål för andelen nyanställda kvinnor i byggbranschen
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

Prot. 2017/18:94
10 april

2017/18:1135 Statens ansvar för fungerande internetuppkoppling i kollektivtrafik
av *Nina Lundström* (L)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

§ 28 Kammaren åtskildes kl. 18.28.

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 20 anf. 36 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.56 och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om ersättare.....	1
§ 3 Anmälan om ändrad partibeteckning.....	1
§ 4 Avsägelse	1
§ 5 Anmälan om kompletteringsval	2
§ 6 Anmälan om ersättare för gruppleddare för partigrupp	2
§ 7 Anmälan om ordförande i utskott.....	2
§ 8 Anmälan om ny ledamot i Europaparlamentet	3
§ 9 Meddelande om statsministerns frågestund	3
§ 10 Meddelande om debatt med anledning av vårpropositionens avlämnande.....	3
§ 11 Meddelande om aktuell debatt med anledning av bemanningssituationen inom polisen	3
§ 12 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	4
§ 13 Anmälan om faktagromemoria	6
§ 14 Ärenden för hänvisning till utskott	6
§ 15 Ärenden för bordläggning	6
§ 16 Svar på interpellation 2017/18:437 om mobbning och psykisk ohälsa i arbetslivet	7
Anf. 1 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	7
Anf. 2 JESSIKA ROSWALL (M).....	8
Anf. 3 HILLEVI LARSSON (S).....	9
Anf. 4 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	10
Anf. 5 JESSIKA ROSWALL (M).....	11
Anf. 6 HILLEVI LARSSON (S).....	11
Anf. 7 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	12
§ 17 Svar på interpellation 2017/18:439 om 90-dagars- garantin	12
Anf. 8 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	12
Anf. 9 JESSIKA ROSWALL (M).....	13
Anf. 10 HILLEVI LARSSON (S).....	14
Anf. 11 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	15
Anf. 12 JESSIKA ROSWALL (M).....	16
Anf. 13 HILLEVI LARSSON (S).....	17
Anf. 14 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	17
Anf. 15 JESSIKA ROSWALL (M).....	19
Anf. 16 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	19
§ 18 Svar på interpellation 2017/18:394 om vårdköer för prostatacancerpatienter	20

Anf. 17 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	20
Anf. 18 BORIANA ÅBERG (M).....	21
Anf. 19 HILLEVI LARSSON (S).....	22
Anf. 20 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	23
Anf. 21 BORIANA ÅBERG (M).....	24
Anf. 22 HILLEVI LARSSON (S).....	25
Anf. 23 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	25
Anf. 24 BORIANA ÅBERG (M).....	26
Anf. 25 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	27
§ 19 Svar på interpellation 2017/18:416 om bristen på tandläkare.....	27
Anf. 26 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	27
Anf. 27 SOLVEIG ZANDER (C).....	29
Anf. 28 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	30
Anf. 29 SOLVEIG ZANDER (C).....	31
Anf. 30 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	32
Anf. 31 SOLVEIG ZANDER (C).....	32
Anf. 32 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	33
§ 20 Svar på interpellationerna 2017/18:424 och 425 om vinster i välfärden.....	34
Anf. 33 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	34
Anf. 34 HELENA BOUVENG (M).....	34
Anf. 35 JÖRGEN WARBORN (M).....	35
Anf. 36 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	36
Anf. 37 HELENA BOUVENG (M).....	37
Anf. 38 JÖRGEN WARBORN (M).....	38
Anf. 39 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	39
Anf. 40 HELENA BOUVENG (M).....	40
Anf. 41 JÖRGEN WARBORN (M).....	41
Anf. 42 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	41
§ 21 Svar på interpellation 2017/18:436 om viltolyckor.....	42
Anf. 43 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	42
Anf. 44 EDWARD RIEDL (M).....	43
Anf. 45 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	44
Anf. 46 EDWARD RIEDL (M).....	45
Anf. 47 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	46
Anf. 48 EDWARD RIEDL (M).....	47
Anf. 49 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	47
§ 22 Svar på interpellation 2017/18:440 om offentlig-privat samverkan och medverkan i Epec.....	48
Anf. 50 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	48
Anf. 51 NINA LUNDSTRÖM (L).....	49
Anf. 52 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	50
Anf. 53 NINA LUNDSTRÖM (L).....	51
(forts.).....	52
Ajournering.....	52
Återupptaget sammanträde.....	52
§ 22 (forts.) Svar på interpellation 2017/18:440 om offentlig-privat samverkan och medverkan i Epec.....	52
Anf. 54 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	52

Anf. 55 NINA LUNDSTRÖM (L).....	54
Anf. 56 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	54
§ 23 Svar på interpellation 2017/18:446 om Trafikverkets planer för E45 genom Sveg	55
Anf. 57 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	55
Anf. 58 BEATRICE ASK (M)	55
Anf. 59 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	56
Anf. 60 BEATRICE ASK (M).....	57
Anf. 61 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	58
Anf. 62 BEATRICE ASK (M).....	59
Anf. 63 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	59
§ 24 Bordläggning.....	60
§ 25 Anmälan om interpellationer	64
§ 26 Anmälan om frågor för skriftliga svar	66
§ 27 Anmälan om skriftliga svar på frågor	70
§ 28 Kammaren åtskildes kl. 18.28.	75